

ROMAAN

**Nr. 13
1. JULI**

1933

ROMAAN

HIND 30 SENTI

Inimesed salapärasustega

Igas inim põlves leidub inimesi, kes näivad mõistatusena, kelle toiminguist pole kellelgi taipu või keda ei saa kuidagi harilikkude inimeste mõõdupuuga mõõta. Kummalised lood liiguvad nende ümber, kuid need lood on siiski lihtsamad kui need isikud ise.

Seal on Basil Zaharoff oma muinasjutuliste miljonitega, kes sööb kuldvaagnailt, mis ehitud kalliskividega, omas kodus Pariisis.

Kui senator Gaudin de Villaine 1918. a. küsis Prantsuse valitsuselt, miks müüb ta protektoraadiõiguse Monaco üle Basil Zaharoffile, ei saanud ta mingit selget vastust. Kui Poincare'lt küsiti saadikutekojas, mis rahvusest on see mees, kellele näitab Prantsusmaa nii suurt au üles, siis ei saanud ta muud teha, kui kehitas ainult õlgu.

Siiski tal on aulegionirist, Prantsuse kõrgeim orden, ja sellega ta võiks olla prantslane. Kuid ta omab ka kõrgemad Inglise ordenid ja nii võiks ta olla ka inglane.

On raske aru saada, mis on tõsi või mis vale. Järgemööda on teda peetud venelaseks, juudiks ja kreeklaseks. Võib olla on viimane arvamine kõige õigem. Kuigi tema kontrolli all on Monte-Carlo kasino ja Monako riik, eitab ta ise seda. Kui aga Inglise riigimees Lloyd George tahtis 1922. a. Kreekvastast politikat läbi viia, siis kukkus see läbi Basil Zaharoffi vastuseisu tõttu. Inglise kolonel Walter Guinness tähendas sel puhul avalikult, et trooni ja peaministri tooli taga on kuulda sir Basil Zaharoffi häält. Mis on aga kreeka miljonäri tegu Inglise välispoliitikaga, on täiesti arusaamatu.

Temaga seoses on veel väga palju kummalisi fakte. Ta räägib 14 keelt. Maailmasõja päevil lubasid sakslased ta pea eest 5 000 000 krooni. Temal oli aga kapitale Kruppi kui ka Vickersi relvatehastes. Juba 1895. a. seisis Prantsuse, Venemaa, Türgi ja Inglismaa laskemoona valmistamine tema kontrolli all.

70-a. abiellus ta ilusa Marchina hertsoginnaga, kes oli Hispaania kuningana Alfons XIII sugulane. Seda

naist oli ta aga oodanud 50 aastat. Ent paar aastat hiljem suri see hertsoginna.

Väga vähe kindlat teatakse rääkida sellest punapealisest naisest, kes seisab Rumeenia trooni taga. See on madame Lupescu. Teatakse ainult seda, et ta sündis juudi vanemate

Jimus trükist

täielikumaid teoseid heitlusest Landeswehriiga kolleitn. Hinno mi sulest

Põlise vaenlase vastu

Seda raamatut peaks lugema iga eestlane. Hind 2 kr., raamatukogudele 25% hinnaalandust. Raamat on saadaval „Uudislehe“ talituses Tallinnas, Rataskaevu 9.

lapsena väikses Rumeenia linnakeses ja et ta oli kuningas Caroli juures ka paosoleku ajal ning et kõik Rumeenia õnnetused tulevat ainult sellest naisest. Kas aga Carol kohtas teda Bukaresti õöklubis ja laskis teda endale tutvustada ta lendurist partneril, pole enam kindel. Ka seegi seisab küsimusemärgi all, kas Rumeenia õnnetused olenevad just temast.

Euroopas oli omalajal väga tuntud väike punase näoga mees, kelle nimeks oli Rafael Nogales y Mendez, kes oli sündinud Venezuelas. Ta oli Klondyke'is ja Newadas kullajahil. Siis võitles ta Venezuelas, Nicaraguas ja Mehhiko sõjaväes. Ka Vene-Jaapani sõjast ei saanud ta jätta osavõtmatu. Siis oli ta loomakaupmees Rio Grandes. Maailmasõja päevil juhtis ta ühte Türgi diiviisi Kaukaasuse ja hiljem Iiraki rindel. Kui sõda oli lõpul, siis juhatas ta viimse Türgi sultani ihukaitseväge. Briti peakorter andis talle vahel aga väga austamisväärseid ülesanded.

On kummaline, miks pidi venezualane juhatama Türgi sultani ihukaitseväge, samuti on ka kummaline, miks inglane peab olema Borneo saare päriselanikkudel radzhaks. Kuid salapärased inimesed saavad niisuguste asjadega valmis.

Ümber sada aastat tagasi sõitis noormees James Brooke, endine Ida-India kadett, oma jahil Borneo poole, et seda maad geograafiliselt uurida. Kolme oma valge kaaslasega organiseeris ta seal saravaki rahva piraatide ja rõõvsuguharude vastu. Teenete eest tõsteti ta radzhaks. Tema järglased valitsevad seal tänapäevgi. „Ta on saatan ise,“ kinnitasid pärismaalased, kui nägid teda võitlemas oma väiksearvulise mees-
tehlulgaga võimsate vaenlaste vastu. Seda ei öeldud mitte ainult selle radzha, vaid ka kuulsas viiulikunstniku Paganini suhtes. Paganini oli kahvatu, kõhn, demonliku tulega silmis. Ingel olevat ennustanud ta emale, et temast saab kuulus viiulikunstnik.

Oma kodus ei puudutanud ta kunagi viulit. Ta tegi seda ainult esinedes. Ja kui ta mängis, siis ikka demonliku tulega.

Talle pakuti Londonis kolme õhtuse mängu eest 10 000 naela, kuid ta keeldus. Naised olid Viinis tema pillu pärast nagu pöörased. Kui hakkas lähenema ta surm, võttis ta oma viiuli, mängis ja ainult mängis. Mängis nii, nagu polnud kunagi varemalt mänginud, kinnitasid need, kes teda kuulsid. Viis aastat ei lubanud kirik teda kristlikult matta.

Kuid kummalisim neist kõigist oli St. Germain, kes esimest korda esilekerkis 1708. a. Veneetsias 50-aastasena. Ja 1780. a. näis ta veel ikka 50-aastasena. Ta andis madam Pompadourile preparaate, mis hoidsid selle šarmi ja leiutas aniliin-värvid. Kunagi ei võtnud ta kellegi käest senti ja keegi ei näinud teda kunagi söömas, joomas ega magamas. Kord, kui ta tegi etteheiteid oma teenrile, vastas see talle: „Teie nõustute, et mina olen olnud teie teenistuses juba 120 aastat.“

Maailm on tõepoolest täis inimesi, kes on lõpmatult salapärased.

ILMUB KAKS KORDA KUUS

ROMAAN

Nr. 13 (295)

1. JUULI 1934

13. aastakäik

H. Sienkievicz

Janko-muusik

Sündis ilma kõhe-
hetu, nõrk laps.
Vaderid, kes olid
kogunenud nurganaise
ümber, vangutasid päid
nii ema kui ka lapse üle.

Ent ristiinimese hing ei
tahtnud minna sinna,
kust tulnud, ja lahku-
da kõhnast kehakesest, —
vastupidi, hakkas siputa-
ma jalgu ja nutma, kuigi
nii nõrgalt ja haledalt, et,
nagu hiljem rääkisid vade-
rikesed: „naljakas meel-
de tuletada: kassipoeg ei
ole, aga piuksub!“

Saadeti preestri järele.
See tuli, tegi mis vaja,
ja sõitis ära. Haige toi-
bus. Nädala pärast naine
läks tööle. Poiss vaevalt
piuksus, ent siiski piuk-
sus; neljandal aastal, na-
gu ütlevad talumehed, kä-
gu kukkus ta ära, ta pa-
ranes ja elas kümnenda
eluaastani.

Ta oli kõhn ja pruun,
punnis kõhu ja lohus pal-
gedega, juuksed, linakar-
va, peaaegu valged, lan-
gesid heledaile, suurile

Poola kirjanikest evib tähtsa-
mat seisukohta H. Sienkievicz,
kelle tööd Euroopas hästi tun-
tud. Eestigi keeles on mõnin-
gad tema romaanid ilmunud —
nii „Uputus“, „Pan Woloda-
jevsky“, „Quo vadis“ jne. Sien-
kievicz on oma meelsuselt ro-
mantik, kuid käsitlusviisilt puh-
talt realist. See asjaolu laenab
tema teostele erilise sharmi.
Tema romantiline ellusuhtumi-
ne avaldub ta tööde temaatikas,
sest alati käsitab ta ajaloolisi
aineid ja isikuid. Eriti sageli
käsitab ta oma teostes Poola
ajalukku kuuluvaid sündmusi.
Nende teoste kaudu avaneb
meile terve uus ilm — näeme

tolle sangarliku rahva võitlusi
oma iseseisvuse eest — tema,
mis meile, eestlastele, veel õieti
ligidasena ja arusaadavana
tundub.

Erilise populaarsuse on võit-
nud ta romaan „Quo vadis“,
milline käsitab keiser Nero
aega. Siin leiab parima valgus-
tuse tolleaegne Rooma kojaelu
kui ka kristluse algpäevad.
Sellest romaanist on tehtud mit-
meid dramatiseeringuid, mil-
lel välismaade lavadel määratu
menu. Ka on seda romaani
paaril korral kasutatud filmi-
stsenaariumiks — alles hiljuti
võisime Tallinnas seda filmi
näha.

silmile, mis vaatasid ilma nagu mõnda mõõtmatusse ruumi. Tal-
vel ta istus ahju taga ja tasa nuttis külmast, aga vahel ka näl-
jast, kui emal midagi ei olnud ahju panna ega potti pista; suvel
käis särgis, millel võol ohelik või nõõrijupp, ja õlgkübaras, mil-
le katkenud serva tagant ta vahtis välja, nagu lind ühtelugu tõs-
tes pead.

Ema, vaene tööline, elas päevast päeva, nagu pääsuke võõra
katuse all; ta võib olla ka armastas teda omamoodi, ent sage-
dasti peksis ja alati nimetas teda „kuradi“ eseks“. Kaheksa aasta-
selt Jan oli juba karjase abiks, aga kui ei olnud midagi süüa,
käis metsas seeni korjamas. Kuidas teda hundid seal ära ei söö-
nud, seda teab üksi Jumal.

Ta oli metsik ja kartlik poiss, ja nagu kõik talupojalapsed,
alati, kui teised juttu ajasid, pistis sõrmed suhu. Keegi ei loot-
nud, et ta suureks kasvab, veel vähem, et emale temast kunagi
abi saab, sellepärast, et ka tööle ta ei kõlvanud. Teadmata mil-
lest see tuli, ainult ühe asja vastu oli tal suur huvi, ja nimelt
— muusika vastu. Igalpool kuulis ta seda, ja sedamööda kuis
ta kasvas, ta muust enam ei mõelnudki. Läheb, ütleme, metsa
karja hoidma või kaksikutega marju korjama, ent tuleb tagasi
ilma kaksikuteta ja ilma marjadeta ja ütleb:

„Emakene, seal metsas miski mängis, oi, oi!“

Aga emake temale:

„Küll ma sulle juba mängin! Sa saad veel mu käest!“

Sisus:

Õo sosistab;
A. Laipman'i kirjutus
„Kuidas ma õppisin...“
Armunud hulkur;
Loomade perekonnaelu;
Hirmude hirm;
Võru linna asutamisest;
Õhiskondlik jagamine;
Tänapäeva jaapanitar;
Kaks romaani;
Moenurk, mõistatused...

Ja selle muusika eest sai kurikaga. Väike mees karjus, lubas, et enam seda ei juhtu, aga ise kõik aeg mõtles, et seal metsas miski mängis... Ent mis? Kas siis tema seda teadis!... Männid, jalakad, kased — kõik mängis, terve mets!

Ja vastukaja ka... Väljal temale mängisid viljakõrred, aiakeses hurtsiku kõrval sädistasid varblased, nii et kirsipuud värisesid. Õhtuti ta kuulatas kõiki hääli, mis kostsid külast, ja mõtles, et kogu küla mängib. Kui teda saadeti tööle, sõnnikut laotama, siis tal tuul mängis hargi harudes.

Kord ta seisis salgus juustega ja kuulas, kuidas tuul mängis puuhargi harudes; seda pani tähele kubjas ja, võttes vöölt rihma, andis talle nahatäie... Ent see kõik oli asjata. Inimesed nimetasid teda „Janko-muusikuks“. Kevadeti ta jooksis kodunt ära, tegema vilesid oja äärde. Õösiti, kui konnad hakkasid krooksuma, räägud hüüdma ja putukad siristama mööda kastet; kui kuked kiresid plankudel, ta ei saanud magada; ta kogu aeg kuulas ja jumal teab millist harmooniat leidis selles. Ema ei saanud teda kaasa võtta kirikusse, sellepärast et — niipea kui hakkas mängima orel ja kõlas magusate häälte koor, lapse silmad kattusid uduga ja vaatasid justkui mõnda teise maailma...

Vahimees, kes õösiti käis mööda küla ja, et mitte uinuda, luges taevatähti või tasa kõneles koertega, tihtigi nägi vilkuvat Jani valget särki, kui poiss hiilis kõrtsi poole. Kuid poiss ei läinud kõrtsi, aga ainult kõrtsi juurde. Seal, hoides end vastu seinale, ta kuulatas. Inimesed tantsisid; vahel mõni külapoiss karjus: „Uu-haa!“ Kuulda oli kord jalgade trampimist, kord üdrukute hääli: „Noh, ja mida siis...“ Viiulid tasa laulsid: „Söögem, joogem, olgem rõõmsad,“ aga kontrabass sügava häälega kordas väarikalt: „Nagu meile jumal andnud, nagu meile jumal andnud!“ Akendes särasid tuled; iga palk seinas liikus, laulis ja mängis, aga Janko kogu aeg kuulas...

Mis ta kõik ei oleks andnud viiuli eest, mis nii heledalt mängis: „Söögem, joogem, olgem rõõmsad!“ Sellised laulvad lauakesed... Oh! Ei tea kust neid saada? Kes neid teeb? Kui temale kas või kordki antaks kätte midagi niisugust. Ent kus sellega! Ta tohtis vaid kuulatada, ja kuulatada seni, kuni ei kajanud öövahi hääli:

„Kas juba lähed kord koju, sunnik!“

Ta kohe jooksis ära oma paljaste jalgadega, aga tema järel jooksis pimedas viiuli heli: „Söögem, joogem, olgem rõõmsad!“ — ja kontrabassi tähtis hääli: „Nagu jumal meile andnud...!“

Temale oli see suureks peopäevaks, kui ta sai kuulata viiulit, oli see siis pulmas või lõikusepeol. Pärast seda ta ronis ahju peale

ja terved päevad vaikis, vahtides kui kass hiilgavate silmadega. Ta ise tegi endale viiuli niinekoorest ja hobusejõhvist, ainult see ei tahtnud mängida nii hästi kui kõrtsis: ta vaevalt kumises, väga tasa, nagu sääsk. Siiski ta mängis sellel hommikust õhtuni, olgugi et ta selle eest nii sai, et ta lõpuks paistis klopitud, valmimata õunana. Ent tal oii juba selline loomus. Poiss muutus üha kõhnemaks, juuksed paksemaks, silmad avanesid veel enam, olgugi et sageli täitusid pisaratega, palged ja rind langesid ikka enam sisse...

Ta sugugi ei sarnanenud teiste lastega: pigem oma niinekoorest viiuliga, mis vaevalt kumises. Siis enne uut lõikust ta peaaegu suri näljast, sest toitis end vaid tooreist porgandest ja janust viiulit omandada.

See janu ei toonud talle head.

Toapoisil mõisas oli viul ja ta vahel mängis sellel, et meeldida toaneitsile. Mõnikord Janko hiilis söögitoa avatud uksele, ei heita pilku viiulile. See rippus seinal ukse vastas, ja poiss ahnelt vaatas temale kui kättesaamatule pühadusele, mida isegi puudutada patt. Ometi, ta kirglikult soovis kas või kord teda võtta kätte ja lähemalt silmitseda... Vaene väike süda värises rõõmust selle mõtte juures.

Ükskord öösel kedagi ei olnud söögitoas. Härrased ammu elasid välismaal, maja oli tühi, ja toapoiss istus maja teises otsas toaneitsi juures. Janko, hoides end portjääride varju, juba ammu vaatas läbi avatud ukse kõigi oma ihalduste objektile. Täiskuu paistis viltu söögitoa aknasse, joonistades selle vastasseinal uuesti suure nelinurgana. See nelinurk aegamööda ronis viiuli juurde ja, lõpuks, täiesti valgustas teda. Jankole paistis, et temast voolab hõbedast valgust. Eriti tugevasti olid valgustatud kumerad osad, nii et Janko ei võinud neile vaadata. Selles säras kõik oli imehästi näha: õõnsad küljed, keeled ja kael. Kruvid tal särasid kui jaaniussid suviööl, aga tema kõrval rippus, nagu hõbedane kepp, vibu.

Ah, kui kena see kõik oli ja peaeagu nõiduslik!

Janko vaatas alatasa suureneva ihaga. Peitunud eesriietesse, küünarnukkidega toetunud põlvedele, suu avatud, ta aina vaatas ja vaatas... Kord hirm hoidis teda kohal, siis jälle mingi nägematu jõud tõukas teda edasi. Oli see nõidus, või mis?... Ainult valgustatud viiul, paistis, lähenes ja ujus lapse poole. Vahel ta tuhmus, et uuesti särama hakata ja veel tugevamini kui enne. Lummutis, muidugi lummutis!... Hakkas puhuma tuul, tasa hakkasid kohisema puud, kohisema eesriided, ja Janko selgesti kuulis:

„Mine, Janko, — söögitoas ei ole kedagi!... Mine, Janko!“ Öö oli valge. Aias, tiigi kaldal hakkas laulma ööbik ja laksutas kord tasemi-

ni, kord valjemini: „Mine, astu, võta!“ Auväärt sääscema tasa lendas üle lapse pea ja hüüdis: „Ei, Janko, ära võta!“ Aga ta lendas äre, ööbik aga jäi, ja ka eesriided sosistasid ikka selgemini: „Seal ei ole kedagi...“ Viiul hakkas uuesti leegitsema.

Kahvatu väikene kogu aeglaselt ja pikkamisi liikus edasi, aga ööbik tasa vilistas: „Mine, astu, võta!“

Ikka lähemale ja lähemale vilkus valge särrike söögitoa uksele. Nüüd teda enam ei varja tumedad eesriided. Söögitoa lävel on kuulda haige lapsarina hingamist. Veel minut, ja valge särk kadus ja ainult paljas jalg jäi teiselepoole läve. Asjata, sääscema, sa veel kord lendad mööda ja hüüatad: „ei, ära võta,“ — Janko on juba söögitoas.

Ent aja tiigis hakkasid krooksuma konnad, nagu hirmunud, kuid siis vaikisid. Ööbik lakkas laksutamast ja eesriided — sosistamast. Janko hiilis, hiilis tasa ja ettevaatlikult, ja hirm vallutas teda ikka rohkem ja rohkem. Eesriietes tundis ta end nagu kodus, nagu metsloomake metsas, aga nüüd oli ta nagu metsloomake puuris. Ta liigutused muutusid järskudeks, hingamine kiirendatuks ja kähisevaks, seejuures pimedus täiesti neelas Janko. Tumm suviõine põuavälg, mis lendas üle taeva, veel kord valgustas söögitoa sise-must ja Jankot kápuli viiuli ees, pea ülespoole. Ent välg kustus, kuu läks pilve taha ja midagi ei olnud enam näha ega kuulda.

Minuti pärast pimeduses kajatas tasane, kurb heli, nagu keegi oleks ettevaatlikult puudutanud keeli, ja korraga... kare, unine hääl, mis tuli nurgast, küsis vihasealt:

„Kes seal on?“

Janko hoidis hinge kinni, ent kare hääl kordas oma küsimust:

„Kes seal on?“

Äkki keegi tõmbas tiku põlema, läks valgeks, ja siis... oo jumal! kuuldusid vanded, löögid, lapse nutt, kisa: „Oo, jumala pärast!“ — koerte haukumine, küünalde vilkumine akendes, kisa kogu majas...

Teisel päeval seisis kahvatu Janko juba kogukonna vanema juures kohtu ees.

Kas tema üle pidi kohut mõistma kui varga üle? — Kus sellega! Vaatasid ta peale kogukonna vanem ja kohtunik, kuis ta seisis nende ees, sõrm suus, pärani, hirmunud silmadega, väike, kõhn, peksetud, teadmata, kus ta on ja mida temalt tahetakse... Kuis kohelda teda kui varast, kui ta on vaid kümne aastane ja vaevalt seisab jalul. Kas vanglasse heita, või veel mida teha?... Siiski peab olema kas või tilgakene halastust. Las vahimees võtab ta, annab vitsu, et teine kord ei katsuks varastada, ja asi sellega.

„Muidugi!“

Kutsuti Stahh, vahimees.

„Võta, ja anna talle vitsu, nii et mäletaks.“

Stahh noogutas oma rumala elajaliku peaga, võttis Janko kaenla alla, nagu mõne kassi-poja, ja kandis ta kuuri alla. Laps kas ei saanud aru, mis sünnib, või oli hirmunud, kuid ta ei teinud ainustki häält, ainult vaatas, nagu vaatab püütud lind. Kas ta üldse teadis, mida temaga tehakse? Ja vaid siis, kui Stahh ta võttis ja pikuti maha pani, ja üles keerates särki, üle öla sähmas, siis Janko karjatas „Ema!..“ Ja nii kuis vahimees malgaga, nii igakord „Ema, ema!“ — karjub Janko, kuid ikka vaiksemalt ja vaiksemalt, nõrgemalt ja nõrgemalt, ja viimaks ühe löögi pealt laps äkki vaikis ja ei kutsunud enam ema...

Vaene, purukspeksetud viiul!...

Ah sa rumal, kuri Stahh, kes siis niiviisi lapsi peksab?

Juba niigi ta oli selline väikene, kõhn, nõrk, ja alati vaevalt hingas...

Tuli ema, võttis poisi, kuid pidi ta ära kandma kätel... Teisel päeval Janko enam ei tõusnud, aga kolmandal, õhtul, oli vaiba all suremas.

Pääsukesed sidistasid kirsipuul, mis kasvab hurtsiku ligidal, päikesekiir tungis läbi akna ja kallas kuldse valgusega üle lapse sassis pea ja näo, milles ei olnud ainsatki verekübet. See kiir oli nagu teeks, mida mööda läheb ära väike lapsehing. Hea, et vähemalt surma hetkel paistis nii lai päikesetee, — sellepärast, et elus see oli olnud nii kitsas ja okkiline teerajakene. Nüüd sisselangenud rind veel liigatas hingamisel, aga tema lapsenägu nagu kuulatas läbi avatud akna kostvaid küla häälitsusi. Oli õhtu. Külaneiu, tulles heinamaalt, laulsid: „Hoi, haljendaval murul“; ojalts kostsid pajupilli helid. Janko kuulatas viimast korda, kuidas kogu küla mängib... Vahbal ta ees oli niinekoorest viiul.

Äkki sureva lapse nägu selgis ja värisevad huuled sosistasid:

„Ema!...“

„Mis on, pojuke?“ vastas ema, keda lammatasid pisarad.

„Ema! Kas Jumal annab mulle taevas ehtsa viiuli?“

„Annab, pojake, annab!“ vastas ema; ent rohkem öelda ei saanud: ta lame rind lõhkes suurenevast valust... Ta vaid oigas: „Oo halastaja Jumal!“ — langes näoga kohvrile ja hakkas nuuksuma nagu meeletu, või nagu inimene, kes näeb, et ta ei või halastamatult surmalt ära võtta kallist olevust...

Ja ei võtnudki... Tõstes pea ta uuesti vaatas Jankole; väikese muusiku silmad, kuigi avatud, olid liikumatud, nagu tõsine, nukker ja pingul. Päikesekiir ka kadus ära...

Rahu sulle, Janko!

M. MIKKONEN

Armunud hulkur

Insener Popi Mattila astus tänavale töötute söögimajast ja hakkas kõndima aeglaselt ja ning lõdvalt, nagu see omane vabale inimesele. Sihitult hulkus kortsunud, kraeta härrasmees lootusetuses ja sünges meeleolus linnas ringi. Ta kõhnal, habemesekasvanud näol kajastus vaikiv kannatus. Tõsi — kõht ju oli küll sedakorda jälle täis kuumast lihasupist, aga tubakas... kust saada tubakat, üheainsa paberossi! Jah, Viiki niidul heinaküünides oli ruumi ööseks, ent ööd olid veel külmad, niisked, — maikuu ööd...

Tramm kihutas põrisesed mööda. „Fazeri“ kohvikust kostis paitavat muusikat, ja peentes, nahkkaelustega mantleis ilusaid naisi astus pöörlevast klaasukest sisse. — Jõukaid, haritud inimesi, ümises Popi Mattila endamisi ja süilitas mõrudalt. — Aga mis mina... diplomeeritud insener, töötu insener...

Popi Mattilal ei olnud kedagi sugulasi ega lahkeid tuttavaid. Ta oli ligi 10 kuud töötä ja rahata. Ärisid läks pankrotti, vabrikuid lõpetas tegevuse, kõikjal koondati personaali. Maailma majanduskriis pigistas maad — ja noori insenere oli üleliiga. Sügavalt mõrustunud — nii nägi Popi Mattila, et kogu ta õppimisaastate jooksul raisatud energia oli olnud asjata. Unistused ei täitunud.

Insener Popi Mattila asjad olid tõepoolest hullusti. Tal ei olnud tööd, isegi lahkeid tuttavaid...

Direktor Kivimaa venestilis ehitatud suvila oma paljude rõdude ja tornidega asetses toredate aedade peidus kitsal, merreulatuval neemel. Härra direktor oli läinud äriasjus reisile ja praegu valitses suvilas ta veetlev tütar Irma kahe vana teenija ja valge malta sülekoeraga...

„Preili Irma,“ ütles teenija sohval lebavale noorele preilile. „Köögis on keegi töötuhulgas.“

„Neid käib väga tihti isegi süin, linnast eemal. Anna talle süüa ja mõni mark.“

„Mees palub tööd, preili. Ta tahaks katki lõhkuda õuel olevad pakud.“

„Pakud, tõepoolest...“ hüüatas Irma. „Isa ju tähendas ka minnes, et nad tuleks lasta lõhkuda ja ühtlasi ümber kaevata aias peenrad.“

Tüdruk läks kööki. Seal seisis ukse kõrval hulgas, kes preilit nähes kummardas alandlikult.

„Juhuslikult meil on aiatööd ja need pakud,“ ütles Irma, vaadates kahjutundega vaest noormeest. „Missugust palka soovite?“

„Kui saaks toitu, öömaja ja veidi tubakarahha,“ ütles mees vaikselt häälele.

„Suvilasse me ei saa võtta meest, aga võite magada saunas, kui seda natuke kütta. Võiksite maksta 10 marka päevas, kui töö edeneb korralikult.“

„Olen tänulik, preili,“ ütles mees veidi julgemal häälele.

„Noh, jääb siis nii... Maria annab teile süüa ja toob kirve. Võite siis alata tööd,“ ütles tüdruk, käänas kannal ringi ja läks oma tubadesse...

„Mina kardan, kuna härra ei ole kodus. See mees võib teha ükskõik mis,“ ütles majapidajanna kattes preilile lõunalauda.

„Tühi loba,“ naeris Irma. „Ta ei paistnud sugugi rõõvli või varga moodi. Kena ja meeldiv noormees, ainult nii korratu ja habemesekasvanud...“

Ilmad soojenesid kiiresti. Pilveribade vahel lendlesid esimesed pääsukesteparved ja aias hakkasid toomingad õitsema. Popi Mattila higistas aiaaia ümberkaevamisel. Esmaspäeval saabub tellitud aednik, ja siis peavad peenrad olema külvivalmis. Tüdruk Maria tuli, pang käes, sauna juurest ja seisatus aia ääres.

„Ilus ilm... on vist küll raske töö,“ ütles ta naerdes.

„Läheb ka kuidagi,“ urises Popi ja jäi labidale toetudes peatuma.

„Mis see Maria jälle seal itsitab,“ hüüdis Irma-preili suvila lahtisest aknast. — „Lase mehel töötada.“

„Pagana kamandaja,“ turtsus teenija Popi ja läks jälle pead selga visates oma teed.

Popi Mattila süda oli haige. Kahe nädala jooksul ta oli lõhkunud kõik pakud ja aiatöö oli lõppemas, nii et jällegi pea ootas maantee. Kaks nädalat oli ta unistanud kõval saunalaual lamades.

Eine ajal köögis istudes ta varitses üksisilmi toaust, et näha vaid vilkumaski Irma nägu. Kui tüdruk talle seletas aia ümberkaevamiseplaan, vaene Popi oli päris segane ja vastas saadud määrustele vaid tummalt noogutades. Ja ühel päeval... tüdruk hüppas aknast välja supelülirkonnas ja jooksis otse merre. Rõõmsalt naerdes ja puristades see imetaoline ilmutus sulistas jääkülmas vees.

Kui reibas ja noorusest sädelev olend, miline keha, juuksed ja nägu,“ mõtles Popi unistavalt ohtes. Üliõpilane vist, ei ühelgi juhul tavaline toakass. Neitsilik, arukusest ja ilust sädelev naine.

Stües lõunat, kuulis Popi kõrvaltoast, mille uks oli praokile, järgmist vestlust:

„Preili läheb täna linna end lõbustama?“ kostis peremamsli hääl.

„Eks ole, vahel vaja sedagi. Küll on ilus maskikostüüm. Kas teile meeldib?“

„Mulle ei meeldi tulipunane. Preili siis läheb maskipeole? Kas see on sobiv?“

„Hah... hah... hah... Lähen „Pärituule“ klubisse. Seal on peenem suletud olemine täna õhtul. Isaga olen olnud seal varemgi. Isa lauasahelis on liikmepääsmeid kui palju tahes.“

„Kas preili läheb kellegi härraga?“

„Täna, ei! Kohtunik Rinne kutsus ja Jaako kutsus... aga ei huvita mind. Väike seiklus vahelduse mõttes, muud midagi,“ ütles Irma hääl ja purskas rõõmsalt naerma...

Väike seiklemine, Helsingi ööklubi... maskipidu ja härrasmehed... Armukadedus valutas Popi. Ta muutus rahutuks, õnnetuks...

*

Õhtul tuli linnast taksoauto, ja sauna juures istuv Popi nägi Irmat astuvat autosse, maskeeritult, tulipunases, keha ümber liubivas kostüümis, suur valge õis juustes...

Maikuu õhtu hämarus. Saunalaval lamas armunud hulkur rõhutud meeleolus ja kuulatas, kuidas hiir vaikuses rabistas põrandalebavaid kuivanud lehti. Mõte „Pärituule“ klubist vaevas Popi meelt ja ta vintsles rahutult... Isa lauasahelis... jah, isa lauasahelis on pääsmeid... mida direktor on varemgi anetanud oma tuttavale. Aga mis siis, kui inseener Popi Mattila...

Peremamsel ja Maria olid läinud naabri suvila teenijatüdruku juurde võõrsile, kasutades preili äraolekut. Lukustatud suvila näis nii eemaletõrjuv. Hull mõte vallutas Popi...

Mõne minuti pärast olid naelad välja kistud ja aknaraamistik mehe käes. Ta ronis kiiresti sisse ja läks direktori tuppa. Lauasahtel oli lukustamata ja sealt leidis ta igasuguste paberite vahelt „Pärituule“ liikmekaardi. Popi vaatas toas ringi. Seal oli riietekapi uks. Kapis direktor Kivimaa garderob ilusti korraldatuna. Siin leidis Popi frakisärk, kraesid ja kaelasidemeid. Frakk oli lai, aga vast see ei torka silkma... eriti hämaras maskipeo valgustuses. Lakknahast kingad olid ka suured.

Popi ajas habeme leitud abinõudega ja kammis end. Siis ta luges üle raha. Preili oli maksnud talle palka hommikul ja tal oli veel eelmisest nädalast raha alles. Ühtekokku 90 marka... üheks õhtuks sellest ehk aitab isegi peenes klubis...

Hulkur Popi Mattila oli kadunud olematusse. Lahtisest aknast laskus murule kõige peenemat sorti gentleman peorõivastises. Ettevaatuse pärast ta tõstis aknaraamistiku oma

„Pagana kamandaja!“ turtus teenija Popile.

kohale ja läks joostes kilomeetri kaugusel oleva trammipeatuse poole...

*

„Pärituule“ klubi madalas saalis hõljus õhupalle, lendlesid serpentiinid läbi tubaka suitsu, ja maskeeritud rahvamass tantsis metsiku orkestri helide järele. Keegi härrasmees punase maskiga kõndis laudade vahel, kus valitses rõõmus meeleolu klaaside kõlina saatel. Mõned naised püüdsid teda tõmmata tantsima, aga gentleman tegi tõrjuva liigutuse ja näis otsivat kedagi.

Lõpuks ta juhtis oma sammud ühe nurgalaua poole, kus kahe härra seltsis istus naine tulipunases kostüümis. Gentleman kummardas daamile, see patsutas sõbralikult oma kaastastele õlale ja läks naerdes tantsima.

Pärast hurmavat valssi viis Popi oma daami lauda. Naise hingeõhk lõhnas visky järele, ta rääkis ja naeris palju.

„Madeirat, härra punane mask, see teeb huuled januseks ja soojendab südant...“

Popi tellis klaase lauale. Löödi kokku, joodi, tantsiti ja — taevast hoiat! — suudeldigi.

Daam näis tõepoolest olevat lõbutsemisetujus ja ta salapärase kavalier keerutas teda hurmava rõõmu tiibadel saksofoni helide järele. Nad jäid purju ja meeleolu tõusis kõrgemale... nähtamatu Amor hüples vahatatud tant-supõrandal ja sukeldus klaasides olevasse jumalikku vedelikku. „Pärituule“ orkester mängis põrguliku hooga.

Eeskojas kelner pidas Popi kinni ja meenutas arvet. Popi otsis välja kõik raha. Tal oli ainult 60 marka, sest kolmkümmend oli maksnud näokate. Tekkis piinlik olukord, aga daam õnneks ei märganud seda. Arve näitas nimelt 247 marka. Popi ütles oma nime, ütles end olevat unustanud maha rahakoti ühes tšeki-raamatuga, ja näitas direktor Kivimaa liikme-kaarti. Ja jäi nii, et bürojuhataja, insener Mattila saadab puuduva osa hommikul mõne jooksupoisiga...

„Miks te ei võta ära maski,“ ütles Irma autos, olles paljastanud näo.

„Sooviksin, mu preili... inkognito. See on ju palju huvitavam.“

„Salapärane, tundmatu“, muutun hirmus uudishimulikuks. Kas kardate ehk?“

„Ei sugugi... ma pole põrmugi ebameeldiva välimusega!“

„Siis abielus?“

„Kahjuks veel mitte.“

„Andstage, mu pealetükkivust, aga teie amet?“

„Ainult insener.“

„Kas kuski vabrikus, või mida harrastate?“

„Börs, lepingud, sobivad kõrvaltehingud... ja loomulikult naised tulipunases maskikostüümis.“

Auto peatus suvila väravas. Maikuu õõ oli võluv. Leebeid tuulepuhanguid, värskeid aroome... mere pinnal salapärest virvendust.

„Oodake, saadan daami ja sõidan teiega linna tagasi,“ ütles Popi autojuhile, kelle taksomeeter näitas sada marka.

Nad astusid vaikides üle õue, toetudes üksteisele. Lähedal aias hakkas ööbik laulma.

„Arvan, et isal on viskylt koduapteegis,“ ütles Irma. — „Võiksime veel istuda koos. Ma ei taha, et lahkuksime nõnda...“

„Võin jutustada paar lõbusat anekdooti ja peatuda silmapilgu,“ vastas Popi.

„Tasa, mu armas kaval,“ sosistas Irma. „Saunas magab sulane ja teenijadki võiksid ärgata...“

*

Õnnis Popi avas akna ja laskis värskel hommikutuulel jahutada oma kuuma pead. Taeva pilvekihtides hoogus päikesetõus. Kostis kauge kukelaul ja aia kohedas mullas näkitses juba väikesi linde.

„Armsam, kas lähed juba,“ sosistas Irma, kes ärkas kergest unest.

„Lähen...“

„Näita oma nägu, võta mask ära.“

„Ütleme esmaspäeval kell 21... ristteel, seal kus on suur kuulutusetalp, tead ju, armsam. Tulen siis... ilma maskita...“

Popi võttis õues maski ära. Ta kohtas vihase näoga autojuhti, kes ootas.

„Jäängi siia,“ ütles Popi.

„Takso näitab 274 marka, olen oodanud kogu öö.“

„Mul ei ole sel hetkel raha, aga tulge hommikul Arkaadia tänav 37, direktor Parhala...“

Autojuht katsus pahandada aga Popi lükkas ta veidi ebasõbralikult autosse.

„Peate usaldama frakkiriietatud härrat, hea mees.“

*

„Aiamaa on valmis,“ ütles peremansel Irmale esmaspäeva õhtupoolikul. „Mees palub lõpuarvet.“

„Tal on saada veel kümme marka, aga anna name talle mehikesele kolmkümmend.“

„Poiss on ajanud habeme ja Maria on päris hullusti sisse võetud,“ ütles peremansel.

„On parem, et mees juba läheb meilt...“

Kella 9 paigu Irma hakkas astuma risttee suunas ärevusest värisedes — ja imelisesi, põletavast igatsusest, mis täitis hurmava rõõmuga ta südame. Suurepärase õhtu „Pärituules“, salapärase, hülgav ja kirglik kaval — hommikutunnid üheskoos. Irmale tundus, nagu oleks ta kogenud maailma tugevaima elamuse oma elus... Nüüd ta näeb ta nägu...

Suure kuulutusetalpa juures ei paistnud salapärest gentlemani. Selle asemel maanteekraavi äärel istus suitsetades töömees, kes suvilas veetnud kaks nädalat.

„Mis te siin vedelete,“ ütles Irma pahaselt. Talle tegi meelepaha, et seda oodatud, romantilist ja põnevat momenti pidi segama hulkuri ligiolek.

„Ilus ilm, preili, ja tubakas maitseb. Ootan kedagi naist,“ vastas mees.

„Üht naist? Kindlasti siis meie teenijat Mariat?“

Leo Mõtus

Sootagustele

*Ah, metsad kidurad ja sammalsood,
leetmulla maad, kus ikalduvad viljad,
ning uudispõllud, kannustikust lood —
teid armastama olen hakand hilja!*

*Ah, vaesus vältimatu, higitöö
ja inimesed, vaikivad ning kanged,
kord põlgasin teid, sügiset ja ööd —
on vari petlik silmadelt nüüd langend.*

*Nüüd leian selle, mis teis oli head,
mis oli omist tunglemisist varjat.
Te tõsidid mul paitab longus pead,
ning kutsuvad mind kodu lāngus harjad.*

*Nüüd mõistetav mul rahva eluind,
kes loobus vaikselt rõõmudest ja särast,
ning kellele see küllaldane hind,
et elasid nad tuleviku pärast!*

„Ei hooli teenijatüdrkuist. Peab olema paremaid,“ vastas mees tuttavlikult.

Tüdruk vaatas haavunult ja uudishimulikult mehele otsa. See tõsis aeglaselt püsti, tõmbas taskust punase näokatte ja suure, valge, närtsinud lilleõie.

„Naine, keda pidin siin kohtama, andis selle õie,“ ütles mees täitsa muutunud häälel, milles Irma tundis tuttavat kõla.

Vares lendas teele ja vaakus tigidasti. Irma vahtis üksisilmi mehele, nagu meelest segane. Vaikus.

„Armastan teid,“ ütles mees tõsisel, madalal häälel. „Jumaldan teid. Kaks imeilusat nädalat ja see öö. Preili Irma, ütlege midagi!“

Tüdruk seisis kokkunult paigal. Mees näeratas kurvaimeliselt ja ta sõnades väreles pilkeline kõla:

„Mõistan küllalt hästi ... Olen nüüd võtnud ära maski ja olete näinud... Täna töö eest... ja öö eest samuti. Siin on teie lill. Huvasti!“

Ta pöördus kiiresti ja astus minema. Irma karjatas ja jooksis suvila poole nagu meeletu...

Suvilas olid Maria ja peremamsel nagu peast segased. Saunast oli leitud pakk, mis sisaldas direktori frakkülükonna. Linnast oli saabunud keegi autojuht, kes seletas, et keegi direktor Parhala pidavat elama siin, sest tervel Arkaadia tänaval sellist ei leidu, ja nõudis 400 marka sõitude eest.

Irma oli vihane. Autojuht sai raha. Irma istus autosse ja käskis sõita kiiresti, et leida kedagi neetud hulkurit...

Auto jõudis peagi rahulikult lonkiva mehe kohale. Irma avas autoukse ja tõmbas mehe sisse.

„Kes te olete? Rääkige juba kord kõik välja.“

„Töötu hulgus Popi Mattila.“

„Aga teie haridus... mõtlen, mis te õieti olete?“

„Olen kord suure pingutusega sooritanud inseneri eksamid.“

„Või nii... Sel juhul 10 marka päevapalka on inseneri kohta liiga vähe. Nüüd läheme tegema uut lõpuarvet...“

Peremamsel pidi saama peaaegu südame-rabanduse, kui see hulkur viidi direktori tuppa ja armuline preili käskis kiiresti katta laua. Kui ta hiljem läks tuppa, istus preili Irma — taevas varjaku! — hulguse süles ja asetas parajasti malendeid lauale. Hurjutades ja käsi

... Irma istus — taevas varjaku! — hulguse süles ja asetas parajasti malendeid lauale

kokku lüües kuulasid mõlemad teenijad direktori toast naeru, rõõmsat jutlemist ja muidki hääli...

Direktor Kivimaa oli ometi kord saabunud matkalt ja võrdlemisi heas tujus.

„Isa,“ hüüdis Irma. — „Kas võid kuhugi paigutada ühe inseneri?“

„Ei... ei milgi moel.“

„Isa... see oleks aga tähtis... Abiellun pea selle inseneriga.“

Vana süütas sigari, vaatas pikalt tütre otsa ja ohkas sügavalt.

„Kas Taunoga?“

„Ei, mis sa mõtled... selline ampelman!“

„Kas Erkiga?“

„Ei sinna poolegi, isa.“

„Võib olla, et ehk insener Kaarnasoo siis?“

„Tule siia. Ta nimi on Popi Mattila ja ta magab praegu just sinu voodis, sinu pidžaama seljas.“

„Ohoh, tüdruk... ei oska öelda midagi! Kas see mees oskab maletada? Või on ta koguni meister selles? Mis mees see on?“

„Ta on suurepärane maletaja, isa. Teeb tööd kui hull. Ta lõhkus kõik pakud õuest ja kaevas üles aiamaa.“

„Jahah, soo... Selliseid mehi maa mõistan küll. Peab mõtlema, asja tuleb kaaluda.“

„Kuule Popi,“ ütles Irma, äratades suudlusega magava mehe. „Isa ütleb, et oleme kihlatud...“

1. juulil

algas teine poolaasta, seega on praegu õige aeg „Romaani“ tellida aasta lõpuni.

Loomade perekonnaelu

Zooloogi vaatlusi

Loomade ja lindude eluviiside tuntud uurija Ludvig Büchner oma huvitavas teoses „Armastus ja armastuse väljendusvormid loomariigis“ toob arvukaid näiteid loomade abielulisest kooselust, mis vastuvaidlematult viivad järeldusele, et loomade perekondlik elu ei toimu mitte korratult, juhitud silmapilksete tungide sunnist, vaid see on pidev ühendus, mis baseerub kindlatel tunnetel. Eriiselt üllatavad on näited, mis tõendavad, et perekondlikud sidemed vanemate ja laste vahel ei katke isegi peale viimaste iseseisvaks saamist. Eeskujulikuna tundub abieluvahekord lindude juures. Suurim osa neist jääb kogu eluajaks truuks kord sõlmitud ühendusele. Need ühendused sõlmitakse mõnede linnuliikide juures ühistel kogunemiskohtadel toimuvatel nõupidamistel. Darwin, näiteks, jutustab suurtest harakate pulmadest, mis toimuvad tähendatud lindude kogunemiskohtadel igal kevadel. Seal võib igaüks neid vaadelda, kuidas nad gruppides kädistades ja vahest üksteisega tülli sattudes elevalt lendlevad puude vahel. Koosoleku lõppedes laiali lennates on enamik neist liitunud paarideks.

Mõnede papagoide õrn ja truud armastus on üldiselt tuntud. Bonnet jutustab, kuidas tema juures 4 aastat elanud selline paarike; emalind jäänud lõpuks nii vanaks, et ei suutnud enam minna oma künakeseni. Siis isalind hakanud teda toitma, ja kui emalind jäi juba üsna jõuetuks, püüdis isalind temale kõigiti abiks olla ja teda liikumise juures kõigest jõust toetada. Emalinnu surma puhul isalind suures ärevuses jooksis siia-sinna, kord pakudes oma surnud seltsilisele toitu, kord vaadeldes teda vaikset, kord haledalt häälitsetes. Ta järgnes oma elukaaslasele mõne kuu möödudes. — Sama nähet on pandud tähelepea kõikide lindude juures, kes elavad nõnda ühinges. Nad elavad harva üle oma elukaaslase surma. Brehm toob näite, kus ühe öökullide-liigi emalind oma kauaaegse kaaslasest surmast sedavõrd kurvastus, et heitis varsti hinge ka ise. Kõige tähelepanavamad oma armastusega elukaaslase vastu on ilusad helerohelised väikesed papagooid, kes praegusel ajal Euroopas toalindudena laialiselt levinud. Need linnud oma kodumaal, Austraalias, elavad surtes ühinges, kus üksikud paarid aga kunagi ei eksi ainuabi vastu ega lahku üksteisest. Selle pideva koosolu tõttu neid võib kergesti eraldada teistest papagoidest. Nad on samal määral armukadedad, kui nad on sügavad armastajad. Neber jutustab: ta omas

kaht paari neist lindudest ja pea korraka surid mõlemad isalinnud. Kaunis pika vaheaja järele õnnestus tal soetada üht uut isalindu. Kui aga see lasti leskede juurde puuri, siis tärkas seni rahu elanud emalindudes äge armukadedus; kõrvalejäetud lesk sattus marru, tungis kallale õnnelikule pruudile ja kiskus tal välja hulga sulgi sabast ja seljalt. Vihane emalind tuli eemaldada ja soetada talle teine peig, kellega ta — imelik küll — ei elanud kaugeltki sõbralikult, arvatavasti selle tõttu, et polnud suuteline unustama esimest temalt võetud peigmeest.

Euroopa lindudest on tähelepanavamad oma abielu ja perekonnaelu poolest peale toonekurgede eriti pääsukesed ja tuvid. Kokkupõrked, mis tekivad nendel lindudel, nagu inimestelgi, „tülist, truudusetusest või armukadedusest“, on vägagi traagilised. Peatume ühel näitel. Sileesia linnakese Lomnitzis õllefabriku võõrastetoas tegi omale pesa pääsukeste paar nelja pojaga. Kõrtsikära ei tülitanud neid nähtavasti sugugi. Sisse ja välja lendasid linnud ukse avamise puhul kõrtsitoa külastajate poolt. Elades korralikult ühe aasta, nad sügisel lahkusid ja pöördusid järgmisel kevadel tagasi oma asukohta. Õllepruul Stein, kes hakkas tundma huvi lindude vastu, hakkas neid järjekindlalt vaatlema ja nägi, kuidas kord isalind lendas pesasse võõra emalinnuga. See asjaolu andis seaduslikule abikaasale põhjust tõsiseks võitluseks. Et ta aga ähvardas

alla jääda, tahtis õllepruul talle abiks olla ja viis rahurikkuja uksetaha. Eksituse tõttu viis ta välja aga endise emalinnu, kes otsekohe pööras tagasi pessa ja asus seda südilt kaitsma. Truudustmurdnud paarikene pidi taanduma ja tegema omale uue pesa, mille punus vana elamu lähedale. Haavunud emalind, kes sellest peale lahkus oma pesast harva ja ainult lühikeseks ajaks, vaatles oma endise abikaasa elu vaikse kurbusega. Teda külastasid teised pääsukesed, nähtavasti eesmärgiga kuulata, kuidas asjad arenevad. Mõne päeva möödumisel näis aga, et emalind oma üksilduses kaotas endise energia; uus paarike tungis talle kallale, peksis teda ja ajas vaesekese välja nii pesast kui ka toast, asudes ise elama vanasse pesasse. Seal hakkas uus emalind peagi munema.

Veel üllatavama näitena abielulisest truudusest esineb Bonnet' poolt vaadeldud hiina part, kelle eluseltsiline varastati ühel ilusal ööl. Part otsekohe hakkas ilmutama selgeid kurbuse tunnuseid, ta konutas ühes nurgas ja keeldus võtmast vastu toitu. Kui tema juurde tuli teine isapart ja püüdis teda lohutada, tõukas ta selle jämedalt emale ja jatkas oma nukrutsemist. Vahepeal leiti aga tema seltsiline ja toodi tagasi. Huvitavad olid valjud rõõmuavaldused, milledega paarike pühitses jäljenägemist, kuid veel huvitavam oli see, et isalind nähtavasti teadis teise isapardi kavatsusest tema kaasa suhtes, sest ta otsis üles selle teise ja tappis ta.

Mis puutub teiste loomade armastusesse ja kiindumusesse, siis võime näha arvukaid näiteid, mis tõendavad, et suuremalt osalt valitsevad samad põhimõtted, mis lindudegi juures, kusjuures mõnes suhtes isegi ületatakse viimaseid. Väga huvitav ja õpetlik on selles suhtes kuulsa lõvideküti Gerardi jutustus. Tema sõnade järele isalõvi kunagi ei lahku emalõvist muidu kui vaid suurima vajaduse korral ja näitab talle alaliselt tugevat armastust ja lugupidamist. Koos jahile minnes jääb isalõvi otsekohe seisma, kui seda teeb emalõvi; emalõvi puhkeajal läheb isalõvi küttime; parema osa saagist toob ta emalõville ja vaatleb suurima heameelega, kuis see maitseb ta abikaasale; alles kui emalõvi loobub söömast, mõtleb isalõvi ka endale.

Merisigade juures valitseb mõlema abielupoole vahel suurim õrnus: nad lakuvad üksteist või kratsivad esikäppade küüntega; ühe magades teine valvab ta juures ja, kui seltsilise uni tundub juba ülemääraselt pikana, äratab ta õrnalt keele ja käppade abil, millejärele ise heidab magama.

Ninasarvikud, Nolli sõnade järele; tunnevad liigutavat õrnust üksteise vastu. Kui üks neist heidab maha, asetub teine ta kõrvale, sagedasti nii, et ta pea puhkab seltsilise kõhu;

tõuseb üks, siis tõuseb ka teine, ühe jalutades puuris teeb seda ka teine; kui hakkab sööma isaloom, siis teeb seda ka emaloom; emalooma kutsele vastab isaloom otsekohe, samuti ümberpöörduvalt.

O. Korven jutustab haruldasest juhust, millest nähtub rebase abieluline truudus. Keegi metsnik Hanau ümbrusest varitses oma noore linnukoeraga rebast ta koopa juures ja haavas teda püssilaenguga tagumisist jalust. Metsnik tegi seda meelega, et anda võimalust koeral kägistada rebast ilma suurema hirmuta vastupanu puudumisel. Vaevalt aga algas heitlus, kui ilmus rebase emakaaslane ja südilt hakkas toetama isast, pööramata tähelepanu jahimehe juuresolekule. Viimase lähenemisel ta küll põikas kõrvale, kuid jäi lähiskonda ja vaatles nähtava hirmutundega haavatud kaaslast ja koera võitlust — senikaua, kui kütt teise lasuga lõpetas õnnetu elu. Korven ütleb selle kohta: „Kui nii oleks toiminud keegi naine, siis oleks temast lauldud kiidulaule, rebane oli aga juhitud vaid instinktist. Oleks ta juhitud olnud mõistusest, oleks ta annud jalgadele valu, tundes rahuldust sellest, et pääsis vigasest mehest.“

Ahvid, kellede abielu ja lastearmastus on saanud kõnekäänuks, pakuvad üllatavaid näiteid abielulise truuduse ja armastuse kohta. Ahvide juures mõlemad abielupoole on tihe kooselus, magavad kõrvuti ja ei lahku üksteisest kunagi. Nende temperamendi juures on arusaadav, et armukadedus nende perekonnaelus mängib suurt osa. Loomaaias on Korvenil juhus olnud vaadelda väga huvitavat steeni sellel alal. Väikese lõbusa ahvipaari taga istus suur mõtlik ahv, kes korduvalt kaisutas ja soojendas oma väikest naabrinnat (umbes viis korda kehakasvult temast väiksemat), ilma et selle kaaslane oleks avaldanud mingit protesti. See hoolimatus oli kahtlemata tingitud sellest, et too kaaslane heameelega oleks ise arendanud mõningaid suhteid paremal pool asetseva naabri koketse naisega, kes kergemeelselt heitis oma pilkused rohkem naabrite toidunõudesse kui oma kaussi. Kord juhtus nii, et esimese paari väikene õrnepool uinus oma suure austaja kätel, nagu süütu laps ema rinnal, kuna aga maiasmoka-noorukese abikaasa tegeles pirnivargusega kusagil kaugemal nurgas. Seda soodsat silmapilku tahtis kasutada magava naise truudusetu mees, et soetada kindlaid suhteid koketse naabrinnaga; mõlemad lähenesid üksteisele, ja näis, et midagi enam ei tõkesta nende vahekordade arenemist, kui korraga viskus nende vahele välkkiirelt väikene emaahv oma suure austaja kätelt. Eht naiselikult andis ta esmalt oma võistlejannale kärelda kõrvakiilu ja viis siis oma mehikese kõrvapidi tagasi kodukolde juurde!

NAERATUSLIKUS KEERISES

Hans Huseri
romaan

(1. järg.)

Keedes vihast kapten tammus komandosillale: Sellele mehele ta tahtis õpetust anda! Too kahtlane subjekt käitus, nagu oleks tema peremees laevas!

Kui Günter Dittmar pöördus jälle laevapoisi poole, ta nägi paari ilusaid sinisilmi end kartlikult vaatlevat.

Naeratus ilmus mehe huulile, imeline, võluv naeratus, mis andis näole teise ilme.

Henrik Jensen vaatles meest. Lakkamatult piinas teda mõte: kus olen varem näinud seda naeratust? Tunnen seda nägu!

Dittmari nägu muutus jälle tõsiseks.

„Kas on juba parem?“ ta küsis soojalt.

Henrik noogutas. „Te... te päästsite mu elu!“ ta sosistas katkendlikult.

„Pole nii hull... nüüd aga jääge ilusti pikali ja puhake korralikult! Kui võimalik, keerake nägu seinu poole, tahan ümber riietuda!“

„Nad löövad mind jälle, ja...“ sosistas Henrik kaeblikult.

„Keegi ei löö teid enam!“ ütles Dittmar kindlalt. „Selle eest hoolitsen mina!“

Henrik Jensen lebas liikumatult, nagu pöördud seinu poole. Ta kuulis, kuis salapärane reisija end hõõrus, kuulis riiete kahinat, ning kui ta jälle ümber pööras, Dittmar seisis heledas, elegantse ülikonnas ta ees.

„Nii... nüüd lähen muretsen teile kuivad riided, ning räägin kapteniga,“ ütles Dittmar ning oligi läinud.

Vana Stapenbringi näoilme muutus veel vihasemaks, kui Dittmar lähenes komandosillale.

„Kui ta julgeb üles tulla, lasen ta alla viisata!“ mõtles kapten.

Günter Dittmar astus komandosillale.

„Härra, komandosild...“

„... on ainult vahikorras olevale ohvitserile, tean!“ katkestas reisija rahulikult kapteni lause. „Pean rääkima teiega tähtsa asja üle.“

„Jutulesoovijaid võtan vastu kajutis. Palun teid nüüd...“

Dittmar katkestas teda hoolimatu käeviipega.

„Ehk hoolitsete selle eest, et laevapoiss saab kuivad riided.“

„Härra Dittmar, keelan teid segamast minu asjadesse. Laevapoiss kuulub minu hoole alla!“

„... ja...“ Dittmar jätkas, nagu poleks kapten sõnagi rääkinud, „... siis hoolitsete selle eest, et poissi meeskonna poolt ei koheldaks

nii metsikult kui seni. Igaüks valab oma halva tuju välja poisile. Ajad, mil laevapoiss oli teiste peksupoiss, on möödas! Kui teie minu sõnadele küllaldaselt tähelepanu ei pööra, pean kaebuse esitama laevaärile.“

Enne kui keeletu kapten suutis vastata, Dittmar pöördus ning sammus rahulikult trepsit alla.

Stapenbrink ei osanud alul muud teha, kui laias kaares komandosillalt merre sülitada.

Kui Günter Dittmar jõudis kajutisse, laevapoiss oli juba läinud. — — —

Madeiras „Antje Boddenkuhl“ peatus kaks päeva. Osa meeskonda ja Günter Dittmar sõitsid maale.

Henrik Jensen võis vaid eemalt nautida võluvat maastikku. Ta pidi töötama, hingeldama ja koormaid kandma ega tohtinud midagi öelda, sest kardetud Bloom oli vahikorras.

Kolm tundi enne ärasõitu kõik olid jälle pardal.

Günter Dittmar nägi laevapoisi igatsevaid pilke, millega vaatles Madeira kallast.

Merrekukkumise päevast saadik poiss oli hakanud kõrvale hoidma reisijast. Nüüd ta võpatas, kui Dittmar äkki seisis ta kõrval.

„Ilus on seal!“ ütles Dittmar, näidates rohelisse uppuvale mäestikule kaldal. „Kahju, et teid ei lubatud maale. Sõitsin autos läbi tänavate, kus asuvad kauplused madeira tikanduste ja korvidega. Edasi tee viis mäest üles suvilateni. Veel kõrgemal, 600 m. merepinnast, asub väike kabel.“

Henrik Jensen punastas. Miks too elegantne härra vestles temaga, lihtsa laevapoisiga? Kas ta tahtis lohutada poissi?

Või...?

Ning äkki mees küsis midagi, mis pani Henriku südame kiiremalt tuksuma.

„Miks hakkasite laevapoisiks „Antje Boddenkuhl“ile“

Poiss tahtis vastata, kuid ei suutnud. Ta neelas, ning märgates, et puhkeb varsti nutma, ta hakkas jooksuma, nagu oleks õnnetus kannul.

Ning jookstes talle meelestus, et oli seda naeratavat nägu näinud ajalehes seoses väga ebameeldiva looga.

„Antje Boddenkuhl“, laevaäri Boddenkuhl Hamburgis, teel Rio de Janeirosse — pardal kõik korras!“ telegrafeeris „Antje Boddenkuhl“ uhkele reisijate aurikule, kes möödus majesteetlikult ning tutvustas end prantsuse auriku „L'Atlantique“ina Buenos Airesist teel Cherbourgi.

„Pardal kõik korras!“

Vaese laevapoisi arvates polnud midagi korras. Ta oli kõike hoopis teisiti kujutlenud, oli üle hinnanud oma võimeid. Lõpuks ta ei suutnud seda enam taluda.

Henrik Jensen vaatles mõttes laevaohvitseri. Ta mõtted jäid peatuma Kerstenile. See oli teine ohvitser, kena, tagasihoidlik poiss otsekohe näo ja lahkete silmadega. Vaest Henrikut ta oli kohelnud alati viisakalt.

Viieteistkümnendal sõidupäeval Henrik Jensenis valmis otsus. Häbelikult ja kartlikult ta hiilis Bloomi ja Kersteni ühiskajuti ukse taha. Bloom viibis komandosillal, kuna Kersten oli äsja astunud kajutisse. Arvatavasti ta katvatses magama heita.

Õhk oli puhas.

Poisi arglikule koputusele hüüti „sisse!“

Henrik astus kajutisse ning julges vaevalt edasi astuda.

„Noh, mis sul südame peal on?“ küsis Kersten naeratades.

Mehe sõbralikkus andis poisile julgust. Otustavalt ta astus edasi.

Veerand tundi hiljem Kersten tulipunase näoga sööstis välja kajutist ja tormas komandosillale.

„Härra kapten, pean teiega kohe nelja silma all rääkima!“ ta hüüdis õhinal.

„Tohohh! Mis lahti? Kas sellega pole aega?“ urises Stapenbrink.

„On juhtunud midagi erakorralist, härra kapten!“ ütles Kersten tungivalt.

„Mis on siis juhtunud?“

Fred Kersten heitis pilgu Bloomile, kes osavõtmatult vaatas merele.

„Asi puutub laevapoisisse!“ sosistas ohvitser.

„Kas poiss on jälle mõne tembuga hakka-ma saanud?“ ärritus Stapenbrink. „Küll olen mina saanud risti kaela selle poisiga!“

„Kui sa vaid aimaksid, millise risti!“ mõtles Kersten ja lisas siis: „On parem, kui istute, härra kapten!“

„Tohohh! Või nii hull on asi!“ pomises kapten halvatujuliselt. „Kas ta kavatseb laeva põhja lasta?“

„Veel hullem!“

„Veel hullem?! Noh, lähme kajutisse!“

Uudishimust tingitud kiirusega Jakob Stapenbrink tormas kajutisse. Kersten järgnes.

„Rääkige!“ käsutas kapten.

„Meie laevapoiss, härra kapten, on... on neiu!“ pahvatas Fred Kersten.

Jakob Stapenbrink oli oma pika elu kestes harjunud mõnegi üllatusega, kuid see võttis ta kõnevõime mõneks minutiks.

Ta jõllitas otsa teisele ohvitserile ning hakkas siis kõhima ja sülgama, kuna ta hirmsas ärrituses oli neelanud alla oma närimistubaka.

„Kuulge, Kersten!“ ta lausus viimaks, „teie vaimne seisukord jätab soovida. Peaksite arstiga rääkima!“

„Tõepoolest, härra kapten, Henrik Jensen on neiu. Ta nimi on Inge Jensen!“ tõendas Kersten.

„Noh, see on juba... Kust teie seda teada saite?“

„Ta ise ütles mulle!“

Kapten Stapenbrink tegi, mis iga tõsine meremees tema olukorras oleks teinud, ta vandus. Ning Fred Kersten pidi tunnistama, et ta esmakordselt kuulis sellist meisterlikku, viimistletud vandumist, millest ilmnis ühtlasi, et ta kapten valdas hulga võõrkeeli. Tähelepanelik kuulaja võis nentida Hamburgi murraku kõrval inglise, hispaania, portugali ja isegi aafrika pärismaalaste murraku sõnu.

Kui kapten nii selgelt oma üllatavaid keelalisi teadmisi oli näidanud, ta kõne muutus jälle normaalseks.

„Tooge poiss siia! Tahan seda ta enese suust kuulda!“

Kui Fred Kersten pöördus tagasi kajutisse, ta leidis väriseva, kartliku poisi asemel julge rahuliku neiu.

„Taevale tänu! Olen nii rõõmus, et ei pruugi enam mängida komöödiat!“ ta naeratas ohvitserile.

Kersteni nägu oli murelik.

„Olukord pole sugugi roosiline, preili Jensen! Võite õnne tänada, et meie enne Riit kuski ei peatu, muidu vana paneks teid kohe maale. Pealegi on väga kahtlane, kas ta teid Rios üldse maale laseb. Kapten oli väga pahane ning käskis teid kohe oma juurde tulla.“

Inge Jensen naeratas vapralt. Liigutusega, mis oli täiesti võõras alandlikule laevapoisile, ta heitis pea tagasi ja ütles: „Tulgu mis tuleb! Ega ta mind ära ei söö!“

Kersten ja Inge läksid kapteni juurde.

Madrused, kellest nad möödusid, hirvitasid ja müksasid üksteist küünarnukkidega.

Jakob Stapenbrink vaatles oma ees seisvat neidu teravalt ja põhjalikult, nii et neiu tahtmatult pidi punastama.

Siis kapten Stapenbrink asetas rusikad oma massiivse keha külgedele, tahtis uuesti hakata vanduma, mõtles siis pisut ja küsis:

„Kas arvasite, et „Antje Boddenuhl“ on ahviteater?“

„Tahtsin Brasiiliasse...“ julges neiu vastata.

Stapenbrink vaatas pead raputades teisele ohvitserile.

„Seda võib ju pimegi näha, et see neiu on!“ ta ütles kindlalt. „Kus meie silmad olid? Ütlesin ju kohe, et ta on liig vedel!“ Ta pöördus jälle Inge poole. „Mis see tähendab? Valmistate mullle palju sekeldusi oma pettusega!“

„See polnud pettus!“ ütles neiu, vaadates avameelselt kaptenile silmi. „Kauplesin end laevapoisiks ning täitsin ka selle kohuseid nii hästi kui suutsin... ning tahan seda teha ka tulevikus, kui nõuate seda, härra kapten!“

„Välk ja pauk! Plikal on julgust! — Kui vana te olete?“

„Kakskümmend.“

„Ning Heuerbas uskus, et olete poiss?“

„Venna dokumentidega, mis olid täiesti korras, ma läksin Heuerbasi juurde. Kuna mu vend tahtis saada laevapoisiks, ta oli muretsenud omale eestkostjalt isegi kirjaliku loa... kasutasin seda ning sain laevapoi si koha!“

„Noh, ja mis selline noor daam kavatses teha Brasiilias?“ küsis vana meremees pilkavalt. „Kas arvate, et teid oodatakse seal lahiste kätega? Oleksite pidanud jääma Hamburgi ja mitte lollusi tegema!“

„Hamburgis mul polnud mingit väljavaadet. Juba aasta olen töötä. Olen masinakirjutaja. Firma, kus töötasin, läks pankrotti. Olen püüdnud leida tööd, kõik asjatult. Igal viisil püüdsin end vee peal hoida, kuna... kuna ma... ma ei saanud enam...“

Stapenbrink jalutas kajutis edasi-tagasi sellise näoga, et kartus, nagu ta kavatses neiuat ära süüa, polnud täiesti põhjendamata

„Kurat ja põrgu! Ja siis tõmbate poisipüksid jalga ning arvate sel kombel odavasti ja hästi üle vee jõuda! Teate, mis ma peaksin tegema? Peaksin teid üle andma Saksa konsulile Rios... ning see hoolitesks, et teid toodaks tapiga kodumaale ja saaksite karistuse. — Naine laevas... see puudus mul veel!“ Ta tõmbas hinge ja käratas siis metsikult: „Mis ma teen teiega?“

„Tehke, mis soovite, kuid ärge saatke mind tagasi Hamburgi... tahan Brasiiliasse, pean sinna jõudma. Teen kõik, mis käsete, aitan kokka, pesen meeskonna pesu...“

„Seda nad teevad ise!“ katkestas teda kapten kärsitult. Uurivalt ta vaatles neidu.

„Usun, selle taga peitub midagi! Ütlesite, et peate tingimata jõudma Brasiiliasse. Kas teil on selleks eriline põhjus?“

Inge Jensen pööras pilgu kõrvale. Pike-ma vaheaja järgi ta vastas tasa: „Mul pole mingit... erilist põhjust.“

„Üksikut, rahata neidu ei lasta Brasiiliasse, ja sellega lõpp! — Mis teeme aga nüüd? Te ei või siin ringi jooksta pükstes... daamide riideid mul kahjuks pole...“

„Mul on kaasas kleit... kui maale lähen, siis...“

„Teie ei lähe maale!“ otsustas kapten lühidalt. „Nüüd, marss — riuetuma!“

Inge Jensen seisis hetke kõheldes. Ta tahtis midagi ütelda, pihtida. Kuid siis ta pöördus äkki ning jooksis kabiini.

„Seal taga peitub midagi!“ urises kapten, vaadates järgi neiuale.

„Miks peaks seal midagi peituma? See on täiesti arusaadav... neiu ei leidnud Hamburgis tööd ning mõtles: Brasiilias läheb paremini. Kuna tal puudus sõiduraha...“

„Ilus reis! Esiteks reisija, kes on häbematu ja kahtlane ühtlasi, ja nüüd — naine pardal! Kui minu vanamoor Blankeneses saaks teada sellest... ta vihastaks enese roheliseks!“

„Noh, härra kapten, teie oma kuuekümmend aastaga...“

„Kuuekümmene! Pealegi — see pole teie asi, kui vana ma olen, aru saadud?! — Plika ei jää Brasiiliasse, toome ta jälle tagasi.“

Dekil Fred Kersten kohtas Dittmari. Ohvitser, kes oli lõhkemas kõmulisest uudisest, otsustas pisut südant kergendada. Ta pani käe mütsi juurde.

„Te saate imestama, härra Dittmar...“

Naeratades reisija vaatles Kerstenit.

„Eksite. Ma ei imesta. Oletan, et lugu neiu pardal on saanud teatavaks.“

„Teie teate?“ hüüdis ohvitser hämmastunult.

„Teadsin seda sellest päevast, kui laevapoi si veest välja tõin!“ ütles Dittmar.

„Miks te ei öelnud sellest kellelegi?“

„Milleks? On inimesi, kel on põhjust varjata oma õiget isikut... milleks pidin rikkuma neiu nalja?“

Nende sõnadega Dittmar jättis Kersteni oma luhtaläinud kõmulatega üksi.

Seda suurem oli aga kõmu meeskonnas, kui umbes tund aega hiljem kajutist ilmus sale, võrratu kasvuga neiu, saledate, hästivormitud jalasäärtega. Ta kandis lihtsat kuid maitsekat kleiti kitsa valge kraega. Lääkiv blond juus ümbritses käharais ilusat nägu peene, väikese nina, veetleva suu ja sügavsiniste silmadega.

Piet Fock ja Hinner Jürgenson, kellest neiu möödu, lasksid üllatusest kukkuda pintsliid käest, millega värvisid kajuti välisseinu, ning vahtisid neiuale järgi avasui.

„Kae, Piet!“ kohmas viimaks Hinner Jürgenson. „see on ju tütarlaps!“

„Tõepoolest!“ venitas teine. „Ütle, kust too sai laevale?“

Piet kehtas õlgu. Samal hetkel neiu pöördus juhuslikult, ning mehed nägid ta nägu.

„Püha Joosep! Hinner... see on ju meie Mooses!“ karjus Piet Fock. Seega lugu muutus veel salapärasemaks.

Inge Jensen oli vahepeal sammunud komandosilla juurde, kus kapten esimesele ohvitserile oli põhjalikult selgitanud õnnetust, mis talle kaela sadanud. Neiu jäi kõheldes seis-ma ja vaatas üles.

Seal seisis Stapenbrink ja Bloom, üks kardetum kui teine, ning vaatlesid neidu. Karmus ja viha olid kadunud Bloomi silmist, midagi

sooja, igatsevat oli ta pilgus... ning vana Stakenbrink pilgutaskramplikult oma nägemisorganeid, nagu oleks neisse sattunud palk.

„Pagana pilhta, Bloom!“ urises kapten viimaks peaaegu aukartusega. „Milline ilus neiu!“

„Ja kuidas ta naerab!“ Bloom ümises läbi hammaste. „Arvan, tal pole enam põrmugi hirmu meie ees, kapten!“

„Tõepoolest!“

„Ning sellele mina andsin kõrvahoobi!“ kahjatses Bloom.

„Rahustuge! Teie polnud ainuke!“ Kapten viipas käega. „Noh, tulge üles, teie seal... teie...“ Lause lõpu ta neelas alla.

Inge Jensen astus trepist üles ning andis mõlemale mehele — 65 aastasele õnnelikule abielumehele Jakob Stapenbringile ja 40-aastasele õnnelikule poissmehele Bert Bloomile võimalust imetella oma saledat kuju.

Seistes komandosillal, neiu leidis, et kardetud Bloom võis olla väga armastusväärne, kui ta tahtis.

Bloom pani käe mütsi äärde.

„Imetlen teie julgust, ettevõtlikkust ja kannatust, prl. Jensen!“ ta ütles üliviiisakalt. Kahjatsen väga, et...“

Stapenbrink lükkas ohvitseri pisut kõrvale.

„Nüüd laske mind ka rääkida, Bloom! Nii siis preili — kuna te olete kord siin, peab sellega leppima. Mis juhtub, kui viin teid tagasi Saksamaale, seda ma ei tea. Brasiiliasse te igatahes ei jää, selliste... hm... kenade asjade väljavedu Saksamaalt on meil kõvasti keelatud...“

„Kae, kae!“ mõtles Bloom. „Vana oskab meelitusi öelda!“

„Esialgul lasen teile ühe vaba kabiini korda seada,“ jatkas kapten, „kõik muu selgub hiljem.“

Vana „Antje Boddenuki“ poleks seda uneski võinud aimata. Äkki kõhnast, värisevast laevapoisist oli saanud veetlev, lõbus neiu, kellesse mõne päeva jooksul terve meeskond — kaptenist kuni noorima madruseni armus lootusetult.

Kapteni tunded olid rohkem isalikku laadi, — tunded, mis tegelesid kujutlusega, kui neetult ilus oleks, kui tema „vanamooriga“ kodus oleks kah midagi sellist noort ja päiksepaistelise.

Bloomi näolt kadus karmus, kui kuskilt ilmus Inge blond pea. Siis kardetud ohvitser näitas, et mõistab ka olla kaval.

Fred Kersten vaatas Ingele kui oma isiklikule leitusele ning ta otsustas veel enne Riosse jõudmist esineda abielu-ettepanekuga.

Noor abimasinist Jan Flörs ei saanud aga neiu juuresolekul sõnagi suust... tema austus piirdus vaid koolipoisiliku jumaldamisega eemalt.

Kõige silmatorkavam oli aga muudatus mad-

ruste juures. Mehed, kes seni vaevalt hoolinud oma välimusest, püüdsid nüüd üksteise võidu esile tuua oma mehelikku ilu. Olgu mainitud vaid asjaolu, et habemeajamis-seebi tagavara, millest tavaliselt pool toodi tagasi Hamburgi, ähvardas seekord lõppeda juba enne Riosse jõudmist.

Kapten Stapenbrink oli pikema jututa ühe Dittmari kabiinidest lasknud sisse seada Inge jaoks.

Günter Dittmar oli ainuke inimene pardal, keda muudatus laevapoisiga jättis täiesti külmaks. Kuna ta vaesele laevapoisile Henrik Jen senile oli kirjeldanud Madeira ilu ning osutanud talle inimlikku kaastunnet, mees püüdis nüüd end eemale hoida neiu.

Kuigi salapärase reisija einetas iga päev koos kapteni, Bloomi ja Nehringiga, mehed ei saanud midagi teada Dittmari isikust. Igale sellekohasele küsimusele ta oskas vastata põiklevalt ja ebamääraselt, nii et teda viimaks rahule jäeti.

Nüüd sellele väikesele seltskonnale kapteni-kajutis liitus Inge Jensen.

Neiu oli võitnud oma esialgse kohmetuse ning osutus rõõmsaks päikesepaisteliseks olen-diks, kelle lõbus naer nakkas vanale urisevale merikarule Stapenbringilegi. Sageli kapteni pilk otse isaliku uhkuse ja rõõmuga peatus neiu.

Vaid salapärase reisija vastu Inge ei suutnud vabaneda imelikust kohmetus-tundest. Ta vaevalt julges kõnetada meest. Nii juhtus, et Inge Jensen ja Günter Dittmar kolme nädala jooksul vahetasid vaevalt mõne sõna.

Neiu mõtles sageli Dittmari pildile ajalehes, mis oli seoses inetu looga. Ta teadis aga kindlasti, et pildi all oli teine nimi. Milline see oli, seda Inge ei suutnud meelde tuletada.

Olid kindlasti väga mõjuvad põhjused, mis sundisid meest varjama oma õiget nime ning reisima ebamugaval kaubalaeval.

Inge Jensen lebas mugaval lamamistoolil dekil ja õmbles. Ta pidi õmblema, kuigi teadis, et sellest midagi korralikku välja ei tule. Kui oli saanud teatavaks, et poiss oli neiu ja vajab kleite, Inge kabiini oli kogunenud tohutu hulk riideid. Kes tõi kuueriide, kes ilmus sületäie madeiratikandustega, millest võis õmmelda pluusi.

Kuna neiu polnud aimu õmblustööst, kuid ei tahtnud solvata lahkeid annetajaid, ta õmbles... tegi piste piste järgi, endamisi küsitledes, mis sellest küll välja tuleb.

Vahetevahel ta tõstis pea ning vaatas ääretule merele... vaatas selles suunas, kus ühel päeval pidi paistma Lõuna-Ameerika kallas. Imelik valuline läige tekkis Inge ilusaisse silmisse, läige, milles peegeldus suur mure. Nagu varitseks igavese laintemängu taga mingi õnnetus, mis tegi südame raskeks.

Vari langes neiu kõrvale. Neiu tõstis pea. Günter Dittmar seisis ta kõrvall.

„Olen kaua pead murdnud, milleks mängisite toda komöödiat laevapoisina!“ ta algas sissejuhatusega. „Ei suuda uskuda, et noor neiu kannatab nii palju raskusi, et aga pääseda töötaolust, nagu ütlesite!“

Mees rääkis aeglaselt, mõtlikult, nagu keegi, kes oma sõnad ammutab sügavusest.

Neiu ei vastanud kohe. Ta ei vaadanud mehe näkku, kui lausus:

Nähtavasti teie pole tunnud puudust, härra Dittmar... muidu te mõistaksite, et ollakse valmis veel suuremaid raskusi kandma, et aga pääseda...“

Dittmar raputas pead.

„Teie pole inimene, kes põjusetult laskuks seiklustesse,“ ta ütles kindlalt. „Pealegi pidite kartma avastamist ja seega vastollu sattumist ametivõimudega, kes sellistel juhtudel ei mõista nalja. Juba esimesel päeval kahtlesin, et olete poiss. Hüpe vette veenis mind lõplikult.“

Neiu surus huuled kokku. Millise õiausega mees tungis tema eraellu? Ta tundis hetke kiusatust vastata mehele: „Mu härra, mängite siin salapärasest reisijast, ja kindlasti teil on selleks rohkem põhjust, kui minul... Teid pildistatakse ajalehes seoses asjadega, mis jätaavad halva mälestuse... Mis puutub teisse minu eraelu? Soovite, et teid rahule jäetaks, jätke ka mind rahule.“

Neiu vaatas mõttes mehe terashallidesse, tõsisesse silmadesse, vaatas ta huvitavat nägu ning pidi mõtlema võluvale naeratusale, millega mees teda kajutis vaadelnud. Imelik tunne valdas Inget. Ta teadis, et mees oli tagaotsitav kurjategija, kes kaubaaurikul püüdis pageda Rio de Janeirosse, kuna sõit luksusaarikul oleks osutunud liig hädahohtlikuks. Võibolla, mees oli koguni kardetav mõrvar... ja siiski neiu ei suutnud alla suruda väikest poolehoiutunnet mehele.

„Kaptan Stapenbrink rääkis mulle täna, et kavatseb teid oma kasulapseks võtta!“ jätkas Günter Dittmar. „Ta tahab teid viia oma naise juurde Blankenesesse, kes rõõmuga võtaks vastu kasutütre.“

Neiu raputas pead.

„Sellest ei tule midagi välja! Ma ei tule tagasi Hamburgi.“

„Tahate jääda Brasiiliasse?“

„Jah!“

„On teil seal vähemalt sugulasi, tuttavaid?“

Neiu ei vastanud. Mees kummardas neiu poole, haaras ta käe ja ütles soojalt:

„Preili Jensen, ma tunnen Riot ja Brasiiliat. See pole maa üksikule neiu! Hamburgis kannatasite puudust... Rios te hukute! Nõustuge Stapenbringi ettepanekuga, sõitke „Antje Boddenkuhlil tagasi Hamburgi!“

Neiu vabastas oma käe ja tõusis.

„Teil oli õigus, kui ütlesite, et põjusetult ei laskuta seiklustesse, härra Dittmar! Ma ei või ega taha minna Hamburgi... pean jõudma Brasiiliasse! Seal on...“

„Mis seal on?“

Neiu hingas sügavalt. „Ei midagi!“ Ta võttis oma õmblustöö ja eemaldus.

Günter Dittmar vaatas talle järgi. Nõrk naeratus ilmus mehe huulile... mitte too võluv naeratus, mida tundis Inge... see oli mehe naeratus, kes hetkeks oli heitnud pilgu neiu hinge ning tundis end seotuna temaga.

Keegi polnud varem näinud „Antje Boddenkuhlil“ kaptanit Stapenbrinki nii heatujulisena, kui ta kutsus laevaohvitserid oma kajutisse nõupidamisele.

„Selline piiga laevas on kohe teine tubak, üks ole? Ning kui piiga sealjuures on nii neetult ilus — ma arvan, me võiksime tuua väikesse ohvri. Homme jõuame Riosse. Kuna meie välja laadime, neiu peab saama pisut nuusutada Brasiiliat, et ta teaks, kui ilus on Hamburgis! Tal on aga üksainus kleit ja seegi villane. Villases kleidis aga võib end surnuks higistada Rios. Nii et — laps vajab riideid! Nii siis lühidalt — peame rahad kokku panema, et meie lapsuke saaks end korralikult riietada. Mina annan 20 dollarit.“

Stapenbrink, vana urisev merekaru, pani hirvitades lauale kahekümnedollarise paberraha. Sellele järgenes kohe teine Bloomilt. Inserter Nehring annetas kümme dollarit ning Fred Kersten lisas sellele kaks kümnedollarist. Ka teised ohvitserid järgnesid nende eeskujule. Viimasena väike Jan Flörs häbelikult pani lauale kahekümne margalise.

„Nii!“ jätkas Stapenbrink. „Siin on nüüd kenakene summa raha, sellest jätkub! Edasi: Riosse jõudes peame hästi valvama piigat. Arvan, ta kavatseb plehku pista. Sellest ei tule aga midagi välja. Ta peab Hamburgi tulema. Kuna ühel inimesel on raske piigat valvata, teeme seda järgemööda. Igaüks meist näitab talle tüki Riot... ja meie pesamuna...“ — ta näitas abimasinistile Jan Flörsile — „... jääb sel puhul kaaslasena Fred Kerstenile!“ lisas Stapenbrink kavala naeratusega. Kersteni nägu venis pikaks.

„Kõigepealt aga lähen piigaga kuskile kriibu-krabu poodi, kust naised tavatsevad osta oma asju... noh, mis edasi juhtub, seda näeme!“

Käeviipega Jakob Stapenbrink lõpetas oma elus pikema kõne.

Rio de Janeiro!

Kaugusest ilmub silmapiirile riba, mis aeglaselt võtab kindlama kuju, mis tõuseb merest nagu udu ja äkki muutub tõelikkuseks.

Ikka suurejoonelisemaks muutub vaatepilt. Nõelakujulised kaljutipud tõusevad taeva poole nagu higlasõrmed... ning selle ees võr-

ratu, lopsakas lõunamaa taimestik. Nagu unelm näib see maa, millesse loodus pillavalt puistanud ilu.

Inge Jensen seisis Günter Dittmari kõrval jalutusdekil ning vaatles janunevate silmadega Rio kallast. Esimeesd edasi-tagasi sõeluvad paadid, esimesed hüüded portugalia keeles! Neiu ei näinud ega kuulnud midagi, ta vaatas kaldale, kust kõrgete palmide vahelt paistsid suured, valged ehitused.

Dekil kees kibe tegivus. Tehti viimaseid ettevalmistusi maabumiseks. Günter Dittmari kohvrid olid juba valmis seatud.

Aeglaselt ligines laev sadamale.

Väike paat lähenes noolkiirelt. Mehed astusid laevale. Sadamapolitseid ja tolliametnikuid.

Enne meeste tulekut Bloom astus Inge juurde ning viis ta kajutisse.

„Kapten tahab vältida asjatuid seletusi ja sekeldusi. Kui õhk on puhas, võite jälle tulla välja!“

Vormaalsused olid varsti õiendatud ning „Antje Boddenkuhl“ juhiti sadamasse.

Dittmar jättis jumalaga kapteni ja ohvitseridega, laskis oma pakid maale toimetada ning astus ise Inge juurde, kes oli tulnud oma kabiinist. Mees ulatas neiu kätte. Vaikides nad vaatasid teineteise silmi.

„Pean nüüd jumalaga jätma, prl. Inge!.. Mis saab teist?“

Neiu naeratas.

„Olete nii mures minu pärast?“ Mees muutus tõsiseks.

„Jah!“

„See pole tõesti tarvilik! Tean hästi, mis mul teha!“

„Peate tagasi minema Saksamaale. Tolliametnikelt kuulsin, et Sao Paulos on puhkenud rahutused...“

„See ei kohuta mind! Minu tee viib mujale!“ Neiu surus mehe kätt. „Täna teid kõige eest, härra Dittmar... elage hästi!“

Inge vaatas mehele järgi, kui see kitsast treppi mööda maale astus ja rannapalmide varju kadus.

Tund aega hiljem neiu kutsuti kapteni juurde. Mõnusa muigega päivitanud näol, kapten ulatas talle peotäie rahatähti.

„Tee end ilusaks, latsekene! Meie mõlemad läheme linna sisseostusid tegema!“

„Mis ma teen selle rahaga?“ küsis Inge. Stapenbrink naeris laialt.

„Kui ma oma vanamoorile Blankeases annan raha, ta ei küsi kunagi, mis sellega teha. Ta võtab vastu ja imestab, et seda nii vähe on! Nii et — tee samuti! Selle raha eest ostad omale ilusaid asju... rõivaid ja muud vajalikku!“

„Aga kapt...“

„Mis on? See raha pole kõik minult. On veel teisi inimesi laeval, kellele valmistab lõbu sind ehtida. Iga lõbu eest peab maksma! Lähme!“

Inge Jensen ja Jakob Stapenbrink jalutasid läbi Rio de Janeiro tänavate. Kapten astus laiail, õõtsuval meremehesammul, kuna Inge rõõmustas, et võis tunda jälle kindlat pinda jalge all.

Nad kõnelesid vähe.

Neiu pilgud rändasid huvitatult ringi ja peatusid imetelles mitmekordsetel uhketel ehitustel lugematute akendega. Iga akna ees oli heledavärviline vari kaitseks päikese vastu.

Inimesi möödus neist. Valgeid, pruune ja muste inimesi, saledaid naisi mustade, tuliste silmade ja kassilike painduvate liigutustega.

Lugematu arv autosid vuras pegelsiledal asfaldil.

Nad sammusid risti üle palmidega piiratud platsi ning astusid Rua do Ovidor'ile — Rio de Janeiro peatänavale. Seisatasid suure äri ees, mille vaateaken oli üle kuhjatud esemetega, mis iga naise südame panevad kiiremini tuksuma.

„Astu sisse, laps!“ ütles Jakob Stapenbrink. „Ära aga liig kauaks jää!“

„Kas teie ei tule sisse?“ küsis neiu kiirelt.

Kapten raputas pead. „Sellisesse kribu-kribu poodi ei vii mind kümme hobust! Lähen seniks vastu, baari. Kui oled valmis, tule sinna.“

Inge ulatas kaptenile käe ning laskis ta hetke puhata suures merimehe käpas. Pöördus siis kiirelt ja kadus suurde kaubamajja.

Stapenbrink õõtsus vastasolevasse baari ning istus nii, et ta võis silmas pidada kaubamaja ust. Kujutles muiates, kuis „piiga“ tuleks poole tunni pärast kaubamajast elegantse daamina. Ei, uhkeks Inge Jensen ei muutuks! Ta jääks ikka lahkeks ja loomulikuks ja tervitaks kaptenit sama lõbusa naeruga kui hommikuti laevas.

Mis ütleks küll vana Boddenkuhl, kui teaks, millise laevapoisi palkas laevale? Ja kui siis Stapenbrink jutustaks, et tahab adopteerida neiu, vana Boddenkuhl naeraks laiail ja küsiks Hamburgi murraks: „Mis ütleb Fieken Stapenbrink selle kohta, et ta teinepool tõi kaasa sellise noore neiu?“ (Järgneb.)

Romaani „Saatuslikus keerises“

senine sisu

Kaubaurikule Antje Boddenkuhl võetakse Hamburgis uus laevapoiss Henrik Jensen. Reisil muutub aga poisi elu kibedaks, sest kõik sunnivad teda tegema igasugu töid ja iga tühise äparduse puhul tuleb palav „saun“. Ühel kardeval silmapilgul hüppab poiss tagaajaja eest merre, kust laeval olev ainuke reisija Dittmar poisi ära päästab ja oma kajutisse asetab.

Kuulas ma KUNSTI teele sattusin, õppisin ja edasi jõulsin

Sündisin, kasvasin ajal, mil mu ümber maal, külas ei teatud veel muust kunstist, kui „Tiilgi Jaani“, mu tugeva onupoja „kuntsist“ — jõust, osavusest, millega ta mööda külasi, laatu rabeledes (Vigala keeli maadeldes) kuulus oli, nagu hiljem üle ilma kuulus oli meie G. Lurich. Kuulsin kõneldavat ainult „Tiilgi Jaani kuntsist“. Kunsti kui kunsti, nagu sellest praegu juba külaski kõneldakse, ei tuntud veel, olid ainult „pildid“, „kujud“, mida vahel harva mainiti. Kirikus oli altari-pilt ja mõnes raamatus leidis mõni trükipilt, aidas kirstukaane sisemisel küljel olid „õlivärvipildid“ — s.o. (kirevavärvilised pörgupiina — ja türgi sõja ajal sõja- ning lahingu värvilised trükipildid, milles ikka venelased võitja osa etendasid. „Perno Potsimehe“ „peas“ oli ka postikandja ja pilt, puulõige, postikandjal „tolmav“ piip suus.

Õieti alles haaras mind tung kunstile, kui käisin kaheksateistkümnendat aastat ja olin Tallinnas koolis, kus juhtusin saama esmakordselt näha üht välismaa ei tea kuidas siia juhtunud kunstinaütust ja ühtlasi sel puhul tutvusin ühe Tallinna keskkoolides joonistusõpetust andva Düsseldorfist pärit oleva kunstniku Sprengeliga. Sprengel hindas mu katseid ja lasi mind vähest aega oma ateljees harjutada, ilma et just mulle mingit juhatust oleks andnud.

Hiljem tutvusin Peterburgis sealsete kunstiprofessorite Koeleri ja Julius von Kleworiga. Klewer oli see, kes mulle viimase tõuke andis, aga ma ei saanud kohe õppimisele asuda, kuna aeg jõudis, kus ma olin töötanud oma vanema venna, kes oli juba abielunud, väeteenistusest vabastada, tema asemele astudes. — Peterburgi ratsakaarti, n. n. „kavaleerkaarti“, sattudes, kus ainult suurtugu ülemad olid, lootsin nende õlul teenistuse vahel ka akadeemias või mõnes muus kunstiasutuses käia võivat, aga enne kui sinna maale sain, tabas mind õnnetus, ma murdsin ühe jala luud liikmest, mis mind pikemaks ajaks maha pani ja kahel korral aastaks kodumaale parandusele saatis, mis aega kodukooliõpetajaks olles veetsin. Siis, erus-

se arvatuna, asusin uuesti Peterburgi, harjutasin seal ühe talve akadeemia muuseumis omal käel ja siis otustasin väljamaale minna, kõigepealt Düsseldorf, kus teadsin kolme meie maalt pärit olevat kunstnikku sealses akadeemias professoriks olevat: Eduard von Gebhardt Järva-Jaanist, Dückerit Pärnust ja Gregor v. Bochmani — Taeblast (oli kroonumetsniku poegi). Esimesele saatsin omakäel tehtud tööd näha, see oli need akadeemia professorite kolleegiumile esitanud ja sain vastuseks, et olen sinna akadeemiasse vastu võetud.

Nüüd algas õiguline sõit kuulsale Rheinimaale. „Sõitsin“ jala — *per pedes apostolorum* — põhjusil, millest ehk edaspidi avaldan. Kuid olen tänulik saatusele, et see nii juhtus. „Sõitsin“ jala igapäev oma 30, 40, 50 ja 60 versta, nii kuidas teel aega või ajaviidet — vähem või rohkem huvitavaid vaatamisi oli. „Sõitsin“ kuus nädalat nii hommikust õhtuni läbi lugemata külade ja linnade, mis teele ette juhtusid. Oli sügis ja vihma sai küll, ja lumelortsu küll, häid ja halbu ilmu ja õomaja, vahel ka tee ääres metsas, puude all puhates. Jälänõud, mis olid tubli külakingsepa töö, hõõrusid vahetpidamatu marsil kannad katki, sealt imbus veri isegi alt läbi pükste, aga pigistasin hambad risti ja laulsin lustilist laulu: „Eesti pojad edasi, astkem oma radasi!“

Nii jõudsin ühel hommikul Vestfaali viimastele mäveergudele, kust avanes mu silmle lai labamaa, läbilõigatud siit-sealt looklevast hõbelindist, mis oli Rhein, ja läbi udu sinasid ühed tornid ja kõrged vabrikute kaminad, see oli Düsseldorf.

„Jerusalem!“ nagu ristirändur panin käed kokku. Veel ühe õõ puhkasin ühes kaeraküünis, kui olin lähedas võõrastemajas kahtlast seltskonda näinud, mille pärast sinna õõbima ei tahtnud jääda, ja siis marsisin pikka Köln-strasset mööda igatsetud linna sisse, kõigepealt seal akadeemiat üles otsides, sellele oma esimest visiiti tehes — väljastpoolt.

Ja siis algas peale pikka reisupidu äripäev: kõigepealt korteri (toa) otsimine, siis koha (ülespidamise) otsimine ja viimati akadeemiasse astumine, mis tarvitas kõigepealt 80 marka raha, mida mul ei olnud.

Toa sain, küll ahjuta, aga õõsiti pugasin suure paksu sulepadja alla, nagu Saksas see viisiks, ja elasin nii tõlkorral ka Rheinimaal kaunis kolme talve üle. Kui juba akadeemias olin, seal sain ju sooja, töötades seal juba hommikul vara, vahel kella seitsmest peale, ilma söömata kuni õhtuni.

Tuba käes, hakkasin tööd otsima. Eestist otsisin seda ajalehtede kaudu, kus oleksin ehk oma venekeelelagagi võinud ehk varaks olla ja teenida. Aga kusagil ei tahtud päeva ajaks vaba aega anda, mil oleksin võinud akadeemias käia, milleks ju siia olin tulnud.

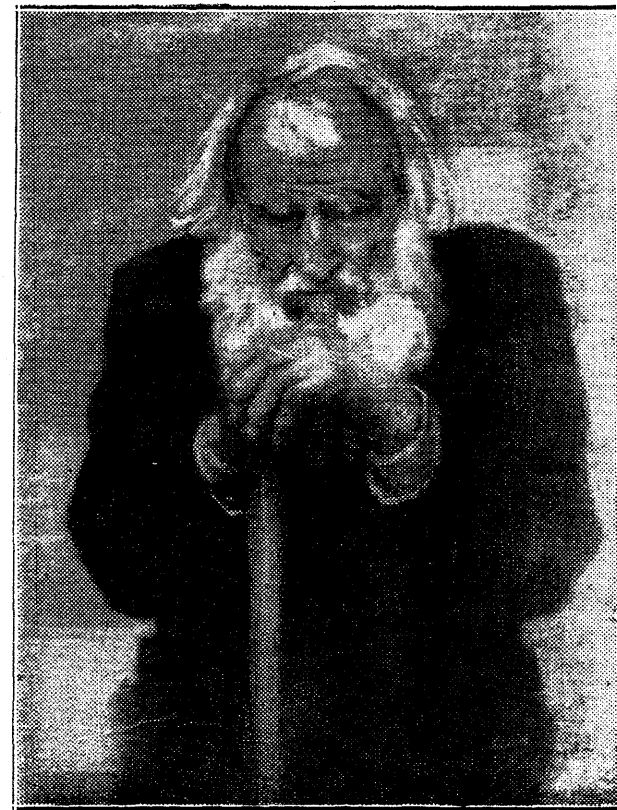
Ühel päeval aga tuli otsimata töö: keegi majanaaber arvas mult oma kadunud poja väikse päevapildi järele suurendust saavat. Ma polnud niisugust tööd kunagi proovinud, aga võtsin ette. Siis tuli uus tellimine: portree, joonistus inimese järele. Et omas toas külm oli töötada, lubas korteriperemees mul enese toas (saalis) töötada; vaatas sagedasti uudishimuga pealt, kui ma töötasin, ja palus viimaks end ja ta naist ka „aff“maalida, lubades mulle selle eest kaks kuud maksmata toa ja ülespidamise. Nende tuttav, noor kingsepp, tahtis oma pruudist pilti ja tegi mulle ilusad uued kingad (kamassid), lisaks tõmbas lõõtspilli, kui ma „maalisin“, s.o. joonistasin ta pruuti. Veel tegin ühele pagar-abielupaarile nende portreed, ja siis oli akadeemia raha käes ja võisin oma stuudiumi seal alata. See oli uus: polnud ma ju veel kunagi õieti näinud, kuidas akadeemiliselt töötatakse. Kõik abinõudki olid võõrad. Oli seltsimehi (maalijate ja professorite poegi), kes olid ateljees üles kasvanud. Aga professorid olid armulised, viisid mu siit üle paari kuu pärast, kus pidin siis olema seaduse järele 1 aasta. Nii olingi viimati „järjel“.

Aga tuli suvi ja suikus linn, suikusid ka mu sisetulekud. Sagedasti olin ainult veekraani „peal“. Aga jonn ma ei jätanud. Olid suured kirmese- ja küttidepeod Düsseldorfis. „Golzheimeri saar“, Rheini suur aas, oli sadasid õlletelke täis, mis kubisesid rahvast, ürgas muusika ja terved nuumhärjad küpsesid hiigla raudorade otsas, milliseid vändaga tulel ringi aeti. Miks maseda kõike, kuigi nälg näos, ei pidanud ka vaatama minema?! Seal, ühes kohas, maja ees jookseb rahvas hunnikusse. Üks noormees, langetõbine, viskleb maas, pööratab silmi, ajab suust vahtu, huuled verised... „Mis sul viga,“ ütlen enesele, „söö rohtu maast, kui kõht tühi on,“ ja lähen keset peopaika, kus õnneratas, viskan sinna oma viimase veeringu — ja võidan terve pätsi magusat mee-leiba, et saan sellest nädala, peepoole nädalat.

Sügisepoole algasid jälle veidi sisetulekud. Kui ka ühes pilkelehes olid mõned mu joonistused mu allkirjaga ilmunud, mida mu professor oli juhtunud nägema, soovitas ta mulle seda mitte enam teha ja avas mulle abiraha 75 marka kuus.

Nii võisin siis nüüd lähedamalt õppida, õppimise vaheaegadel ka matkasid teha naaberriikidesse, nagu Belgiasse, Hollandisse etc. Kui aga paari aasta pärast oma haiget isa kodumaale vaatama läksin ja see hiljem suri, jäin sinna „kõlkuma“ üle paari aasta, enne kui jälle nõu leidsin tagasisõudmiseks Düsseldorf. Olin siin varemalt õppinud professorite Lauensteini ja Crola ja Valter Petersoni all, nüüd õppisin direktor P. Janseni ja Artur Kampfi all (aktijoonistus-

tel ka Ed. v. Gebhardi all). Neist lahkudes võtsin ise ateljee ja hakkasin omal käel elama portreesid maalides. — Esimese suurema tellimise sain Vestfaaliast ühelt suurtöösturilt: ta kolme last koos maalida, mille peale veidiks kodumaale tulim, kuni mind tagasi Vestfaali kutsuti, ka suurtöösturit ennast ja ta abikaasat maalima. Selle töö lõppedes siirdusin Pariisi (1900. a. ülemaailmlise näituse puhul), kuhu jäin mitmeks kuuks. Pariisist sõitsin Müncheni (vahepeal Jalarännak üle Berni Alpide keskjalvel) ja Viini, sealt koju, kus algas Gebhardi pildi järele altari-pildi tegemine Pärnu-Jakobi kirikule. 1901. a. kevadel korraldasin Tallinnas oma esimese tööde-näituse. Ühe aasta omaette töötanud Haapsalus, asusin kevadel 1903 Tallinna, kus avasin joonistus- ja maalimise kooli, mida olen pidanud ligi 30 aastat vahedega, mille kestel olin tänu Vene valitsusele ja Balti parunitele maalt välja saadetud ja viibisin Soomes, Poolas, Austria-Ungaris, Itaalias ja Põhja-Aafrikas.

A. LAIPMANI TEOSEID

„L Ö P P“

SIND olen otsinud

ANNE - MARIE - LAND

(2. järg.)

Igal aastal oli ta tagasi tulnud — ja mida vanemaks ja daamilikumaks ta muutus, seda väljakutsuvamalt ja koksetsemalt ta võttis mõlamate noortemeeste austamist, kes üksteist kahtlustavalt seirasid ja iga Imogeni naeratust, iga armastusväärset sõna kirjutasid kumbki eraldi oma arvele, kui tema poolehoiu tõendust ja erilist eelistust.

Ning siis otsustas ta Thomas Rodewaldti kasuks.

See õieti ei vajanud mingit pikka järelemõtlemist.

Imogen tundis: Tom on tugevam — Imogeni temperamendikas, sundimatu viis ja Tommy rahulik sihiteadlik olemus pidid harmoneerima kõige õnnelikumal viisil.

Ta ei kahtsenud oma valikut. Ainult üks vari tumestas nende abielu: ta abikaasa otsus võtta üle kaubamaja pärast seda, kui surid mõni aasta tagasi ta isa ja vanem vend.

Ikka ja jälle sundis teda Imogen, et müügu ära kaubamaja. Aga kindla otsustavusega oli Thomas vastu sellele mõttele. „Mu isa ei oleks olnud sellega kunagi nõus,“ ütles ta.

Bob von Iserloh jäi perekonna sõbraks.

Ta oli küll tolkorral kinnitanud, ta ei suutvat iialgi kesta, et Imogen ei saanud tema omaks. Ta kandis mõni aeg enesetapmise mõtteid. Aga peagi toibus ta.

Nüüd püüdsid kõik kolm luua seltsimehlikku vaba vahetõrka, mis aegamööda sai nagu harjumuseks.

Mõnikord muutus Bob jälle kaunis senti-metaalseks, — siis valmistas see Imogenile mingit arusaamatut lõbu koketeerida temaga, kuni Bob jälle uuesti kinnitas, et ta on Imogenisse kõrvuini armunud.

Romaani „Sind olen otsinud“

senine sisu

Ulla Kemp, masinakirjutaja Ledereri autovabrikus, on rohelises veetmas oma sõpradega nädalalõppu. Mererannalt näeb ta oma peigmeest Bob Iserlohi sõitmas mootorpaadis ühes võõra võluva daamiga, kes osutub kaubamaja omaniku Rodewaldti abikaasaks. Kojusõidul satub Ulla samasse vagunisse, kus asub Bob oma daamiga. Tekib traagiline stseen, mis saab Ullale saatuslikuks. Ta vabastatakse järgmisel päeval ametist. Samal päeval teatab Ullale tema tuttav noormees Rolf Braunsberg, et kaubamaja omanik Rodewaldt vajab naissekretäri, kuhu järgmisel päeval saabki teenistuse. Mõne päeva pärast teatris näeb Ulla jällegi Iserlohi võõra daamiga — Rodewaldti abikaasaga, kuna samal päeval teatas ta Ullale, et õhtul peab viibima mingil koosolekul. See pettus tekitab Ullale rasket piina.

Imogen Rodewaldt ei teadnud, et Iserloh oli oma olemuselt hoopis teistsugune inimene, kui ta paistis väliselt. Oli mõndagi tema elus, mida ta oli varjanud oma sõprade eest — tema kergemeelsus, pillamiskirg ja moraalsete põhimõtete lagedus olid teda tihti viinud tegudesse, mis ei olnud väga kaugel kahtlasest avantüürismist.

Ta oli, kuigi perekonna tõttu jõukas, pidevas rahapuuduses, leidis aga alati teid ja vahendeid, et saada oma valdusse suuremaid summasid.

Muidugi ei võidud kinnitada, et see sündis ebaõigel teel. Aga ta tarvitas igaljuhul selliseid vahendeid, mida Thomas Rodewaldti taolised aumehed oleksid tagasilükanud meelepahaga.

Nii näiteks oli lugu umbes kaks aastat tagasi smaragdsõrmusega. Imogen mäletas veel selgesti üksikasju, kuigi ta polnud iialgi asjast saanud hästi aru.

Iserloh oli küll hiljem talle ja ta mehele kõik seletanud — ta oli selleks olnud teatud mõttes sunnitud, sest nad mõlemad olid olnud selle tähelepanuväärilise mängu tunnistajaks ja osalisteks.

Imogen oli lasknud end veenda neist argumentidest. Ta polnud selle üle enam mõelnud, kas ka vähem kergemeelsem mees Bobi asemel oleks talitanud samuti — ta oli evinud ju ikka nõrkust Bobi vastu ja vaatas talle veel tänagi kui sõbrale lapsepõlvest, igavesti armunule, kuid usaldusväärsele ja armsale seltsimehele.

Asi smaragdsõrmusega — arusaamiseks Iserlohi iseloomust ja põhimõtetest — juhtus järgmiselt:

Thomas Rodewaldt pidi tolkorral — aastat kaks tagasi — tegema ärireisi Ameerikasse. Imogen sõitis endastmõistetavalt ühes. Thomas oli talle lubanud pärast äriasjade sooritamist sõita mõneks nädalaks Kaliforniasse. Tal oli tubli ärijuht, kes vahepeal juhtis üksi Eilenburgi kaubamaja.

Kaks päeva enne ärasõitu Eilenburgist oli Iserloh nad üles otsinud ja jutustanud, et ta tahtvat osavõtta autovõidusõidust Berliinis. Tal oli kaunis halb välimus ja Rodewaldt oli öelnudki samal õhtul naisele: „Vein kihla, armas Bob rabeleb jälle rahalistes raskustes!“

Nad olid sõitnud siis Kronbachi presidendi lese Anna Rodewaldti teeõhtule, kes oli kaubamajaomaniku kaugelt sugulane.

Bob von Iserloh kuulus ka kutsutute sekka. Imogen oli lasknud endale näidata lady Jane Harringtoni smaragdsõrmust, kes oli olnud presidendi lese noorussõbranna. Lady Jane oli

läinud oma mehega ekspeditsioonireisile Indiasse ja annud oma äraoleku ajaks sõrmuse sõbraanna kätte hoiule. See oli vana perekonnapärandus, väga kallihinnaline sõrmus ja eriti lady Jane'ile kui vana mälestuse suure väärtusega. Keegi peale Imogeni, ta mehe ja Bobi, kes kuulus maja usaldusisikute hulka, ei teadnud, nii seletas proua Anna, et sõrmus on hoiul presidendi lese salajases seifis.

Kaks päeva hiljem oli Imogen oma abikaasaga juba „Ameerika“ lael, millel nad tahtsid sooritada ülesõitu.

Aurik pidi tunni jooksul minema merele.

Proua Imogen nõjatas reelingil ja vaatas huviga viimaste reisijate saabumist.

„Tere hommikut, Imogen!“

Üllatunult pööras noor naine ümber. Ta silmad läksid pärani, kui ta ära tundis Bob von Iserlohi.

„Sina siin, Bob? Mis tahad sa siin laeval?“

Iserloh kummardus naerdes.

„Mis ma tahan? Kui sa lubad, olla sulle seltsiks ülesõidu ajal, Imogen!“

Ta suudles Imogeni sõrmeotsi ja vaatas pisut kauem ja pisut soojemalt, kui see oli tingimata vajalik, ta ilusasse, pikantsesse, tumedasilmalisse näkku.

Imogen vihastas enda üle, et ta punastas Bobi pilgu all ja viskas selga punakasblondi pea.

„Sa söidad New-Yorki?“

„New-Yorki — ja väga võimalik, et edasi Kaliforniasse ja Mehhikosse...“

Kindlusetult vaatas talle Imogen.

„Ma mõtlesin, et teed kaasa autode võidujamisse Berliinis?“

Mees ei vastanud kohe. Siis aga ütles ta, vaadates Imogenist mööda sadamale:

„Ei saa olla alati ainult mõistlik, ainult mõelda oma kutsele ja toimingule, Imogen!“

Noor naine oli tagasi võitnud enesevalitsemise, ta oli jälle jahe, üleolev suurilma daam.

„Sa muutud sentimentaalseks, armas Bob,“ arvas ta ironiliselt. „See ei passi sugugi sulle!“

„Ja tead sa, mis ei passi sulle?“ küsis Iserloh vahvalt. „Sa tahad ära salata oma õiget olemust ja olla kõigest üle ning ükskõikne.“

„Või nii? Ja kuidas on siis loodud sinu arvates minu õige olemus, Bob?“ küsis Imogen uudishimulikult.

„Sa armastad seiklusi, Imogen — sa tahaksid palju elamusi, kõik, mis ei ole igapäevane, mõjub sulle vastupanematu võluga — sa põlgad kõike, mis on igav, mis on alati ühesugune. Sul on elav fantaasia —“

„Küllalt!“ katkestas Imogen naeratades ja ometi pisut üllatunult. Ta ei teadnud senini, et Bob oskas nii hästi lugeda ta südamest.

Siis tuli ta mees ja tervitas sõpra.

Ta näis olevat vähem vaimustatud reisu-kaaslasest. Ta võis Bobi päris hästi sallida,

aga ta tundis, et Iserlohi meelitused, ta armunud olek ei jäänud päris mõjuta proua Imogenile.

Vahepeal avastas Bob von Iserloh tuttava viimaseena tulevate reisijate seast, ta vabandas proua Imogeni ja ta mehe ees ning tõttas reisiülikonnas härra juurde, kes, müts sügavale laubale surutud ja piip huulenurgas, astus kohe laevale.

Rodewaldt kasutas üksioleku hetke, et proua Imogenilt küsida:

„Kuidas see Bob nii järsku on otsustanud samuti „Ameerikal“ sooritada ülesõitu?“

Ta naine kehtas õlgu. „Arvatavasti on selle põhjuseks tal mõned äriasjad — —“

Miks ma valetan? mõtles Imogen samal hetkel kokkudes. Miks ei ütle ma tõtt? ... Et ma usun, — ta tegi seda minu pärast?

Aga võibolla ma eksin. Võib olla viib mind mu „elav fantaasia“, millest rääkis Bob, sellele mõttele.

Ta surus õrnalt oma abikaasa kätt. Mis puutus temasse Bob von Iserloh? Ta armastas ju oma Thomast kogu südamest. — —

Iserloh oli laialisirutatud kätega tõlanud reisiülikonnas härra juurde.

„Jack! Jack Compton! Vanapoiss, kuidas ma rõõmustan sind nii ootamatult jälle nähes!“ hüüdis ta näiliselt suuresti rõõmustatuna.

Jack Compton, Ameerika detektiiv, kes juba mõned aastad tagasi asus Saksamaal, pomises midagi, mis ei kõlanud just väga armastusväärselt.

Aga ta võttis Bobi käe ja raputas seda tugevasti:

„Ära rõõmusta liiga vara, mu poiss!“ urises ta, heites kahtlustava pilgu Bobile. „Mina olen täielikult pildil!“

„Ma ei tea küll, mis sa sellega öelda tahad, Jack, — aga tule nüüd, ma tutvustan sind oma sõpradele!“

Ta haaras detektiivil käealt ja viis tema Thomas ning Imogen Rodewaldti juurde.

„Tohin ma teile tutvustada oma vana sõpra? Jack Compton — endine ratsaväe kolonel, kadunud Roosevelti isiklik sõber —“

Jack Comptoni näos ei tuksatnud ükski muskel, kui ta kummardus. Aga kui siis ta kõrva torkas Rodewaldti nimi, kaotas ta momendiks mõtlemisvõime. Ta vaatas Iserlohi ja pomises ainult sellele arusaadavalt: „Sinu jultumus ületab igasugused piirid!“

„Kuidas nii?“ küsis Bob.

Compton eelistas vaikida.

Imogen näis väga rahulolevana — reis saab kindlasti väga lõbus Bob von Iserlohi ja Jack Comptoni seltsis.

Compton mõjus küll Bobi kõrval igavana ja ebahuvitavana. Aga noor naine uskus eeldada võivat, et Comptoni laisk ükskõiksus oli vaid mask.

Kõik reisijad olid nüüd pardal. Maandumis-sild tõmmati ära, laevakapell mängis: „Kas pean ma, pean ma linnast välja — —“

Hüüded, viiped, viimased jumalagajātu tervitused — — ja aeglaselt hakkas hiiglasaurik liikuma.

Imogen seisis reelingil, ta liibus oma abi-kaasa vastu, vahtis aeglaselt uttu kaduva linna pilti ja laskis endale Jack Comptonil jutustada, kui mõjuv ja oivaline on sissesõit New-Yorgi sadamasse.

Kui kõik kolm ümber pöörasid, et minna oma kajutitesse, märkasid nad alles, et Bob von Iserloh ei olnud enam nendega.

Compton muutus rahutuks. „Kus võiks ta küll peituda?“

„Noh, kadunud ei ole ta igaljuhul mitte,“ naeratas Rodewaldt. „Ta võib olla läks juba oma kajutisse.“

Compton kummardus kähku ja kihutas kajutisse, mille steward ütles olevat Iserlohi oma. Seal istus Jack Compton vandudes toolile ja jäi ootama.

Bob von Iserloh oli ärasõidu rahutus segaduses nähtamatult poetunud liftiga auriku alumistesse ruumidesse.

Ta hiilis kütteruumi ja haaras sinnajõudes ühel sasishabemega poisil õlast. „Hallo, Bill — kuidas läheb vanapoiss?“

Kütja pööras imestunult ümber. Siis libises lai irve üle ta punase higistava näo.

„Hallo, mister Boots —“ ta pühkis olukorrale vastavalt sөгamäärinud kätt vastu pükse ja pigistas siis karedalt Bobi väljasirutatud kätt.

„Noh, Bill — jälle kord teel? Kuuldes, et oled sellel laeval, tahtsin sind tervitada! Mis teeb su plika? Truu ja armas?“

„Tahan loota, mister Iserloh! Pole Maryt näinud juba kolm nädalat! Ta on hea tüdruk, mister Iserloh — ei unusta seda kunagi, et teie teda tolkorral kaitsesite purjus poiste eest New-Yorgi sadamakvartaalis!“

„See oli tühiasi, Bill — ja minu neetud kohus ja „patt“, kaitsta tütarlast kallaletungivate lakekrantside vastu! Aga kuule, Bill, mul on sulle suur palve — —“

„Teie heaks teen kõik, mister Iserloh — —“

„Noh siis — tahad sa siin seda hoida, kuni me New-Yorki jõuame?“

Bob tõmbas taskust väikese nahkkoti ja ulatas kütjale. Viimane tegi arusaava grimassi.

„Salakaup, mis? Loomulikult võtan ma asja. Võite olla päris rahulik, mister — keegi inimene ei saa teada sellest. Bill Spencerile võite julgesti loota!“

„Täna, Bill — niisiis: New-Yorgis, kui oleme lahkunud laevalt, tulen ma kotikese järele.“

Ta viipas mehele käega ja astus tõtates jälle trepist üles.

Naeratus libises üle ta huulte, kui ta kohatas oma kajutis Jack Comptoni.

„Väga armas sinust, Jack, et sa minuga pisut lobiseda tahad. Siin on sigaretid — teeni end ise, palun!“

„Kus olid sa?“ küsis Compton, läbitungivalt vaadates sõbrale.

„Sa oled uudishimulik, mu armas —“ tähendas Bob laisalt, küsimusele vastamata.

Ta süütas omale sigareti ja istus siis, jalgu ristamisi asetades, Comptoni vastu. „Kuidas sul muidu läheb, mu sõber? Sa näed tore välja —“

Jack Compton tegi kannatamatu käeliigutuse. „Jäta naljad, Bob — räägime ilma maskideta —“

„Maskideta? Ma ei tea, mis sa tahad!“

„Noh siis: sina varastasid lady Harringtoni smaragdsõrmuse, mis oli hoiul vanaproua Rodewaldti käes.“

„Oled sa selles kindel?“

„Täiesti!“

„Siis otsi seda ometi minu juures, Jack!“ tähendas Bob hooletult. Võid vabalt läbi otsida mu kajutit, mu pakke, isegi mind ennast. Palun!“

Jack Coupton tõusis kohe. Ta avas Iserlohi reisikohvri, viskas segamini pesu ja riidetükid, pööras pahupidi kõik ülikonnad ja iga pesulapi. Ta mässas kajutis, uuris iga põrandapilu — ta otsis kaks tundi põhjalikkusega, millele ta võlgnes senini oma kutseala suurimad saavutused.

Ta kompis läbi Iserlohi, uuris läbi ta taskud.

Väsinult laskis ta siis langeda kätel.

„Noh?“ Bob naeratas üleolevalt.

Dedektiiv istus jälle vaikides tugitooli. Ta toppis piibu täis ja süütas põlema. Iserloh hakkas vahepeal ümber riietuma õhtusõögiks.

„Ütle õige,“ küsis ta, vesti kinni nõõpides, „kuidas tulid sa õieti tohutule mõttele, et mina võisin varastada smaragdsõrmuse?“

„Vanaproua Rodewaldt tegi mulle ülesandeks selgitada see varguseasi. Ma sõitsin siis otsekohe Kronbachi, leidsin vanaproua nõutuna. Salajane seinakapp lahti murtud, smaragdsõrmus kadunud. Küsin proua Rodewaldti, tal pole vähematki aimdust, kes võiks tulla vargana arvesse. Mu palve peale näitab ta teeõhtule kutsutud külaliste nimestikku, kohkun — aga ma tõrjun veel tagasi mõtte sinu süüst. Sest ma tunnen sind küllalt hästi, sa oled seikleja, Bob — aga et sa võiksid saada vargaks, sellele ma ei olnud ometi iialgi mõelnud. Aga seal küsitlen ma ettevaatlikult teenijaskonda — ning teener Johann juhib kohe kahtlustuse sulle, Bob — —“

„Või nii — teener Johann — —“

„Jah, poisil on neetud hea tähelepanu. Te mast oleks saanud tubli dedektiiv!“

Bob naeris. „Sinu pilk on imestusväärset terav. Edasi?“

„Peale teenri oli sind veel näinud toatüduruk suvemajast — kuidas sina, pärast seda kui viimased külalised olid ära sõitnud, aiast välja jooksid ja maja põhjaküljele seisma jäid, seal, kus teisel korral asub proua Rodewaldti elutuba. — Ei saanud tulla küsimusse tegijana keegi teine kui sina, Bob. Pean ütlemä: mul oli väga valus, sest ma poleks võinud iialgi mõelda, et sa langed nii sügavale. Sa olid varem väga korralik poiss —“

„Ja nüüd, sinu arvamise järele, mitte enam, mis?“

„See oleks palju öeldud, Bob — sa oled piiritult kergemeelne — sa elad ühepäeva liblikana, elad üle oma võimaluste —“

„Mu armas boy — milleks need moraalkõned?“

„Et sulle kergendada ülestunnistamist, Bob! Kui sa oled sörmuse võtnud, et oled rahalises raskustes nagu nii sageli — siis anna see mulle tagasi! Sa ei saa ju ometi sellega midagi peale hakata! Sa ei saa seda müüa ilma end reetmata! Kogu maailma kalliskivikauplejaid on hoiatatud, et nad ei võtaks vastu suuri väärtkive ilma ühendusse astumata salapolitseiga!“

„Väärtkividega kauplemine ei saa sellega mitte just vähe raskendatud!“

„Mis on see sinu mure? Sul pole igal juhul mingit võimalust teha rahaks oma saaki.“

Bob von Iserloh ei vastanud, kuna ta sidus parajasti oma kaelust. See võttis kogu tema tähelepanu endale.

„Kas mõistad sa mind, Bob? Tahad sa vaid seepärast pidada smaragdi endale, et olla teostanud aasta suurima varguse? On see su siht?“

„Ma armastan iga sporti, Jack, aga ma ei ole auahne. Ma leian elu elu enda pärast väga amüsansena.“

Jack Compton tõukas piibu suunurka.

„Bob,“ ütles ta. „Ma olen dedektiiv, ja pean täitma oma kohust. Aga ma ei saa unustada, et sa kord päätsid mu elu, siis kui koos olime Lõunamerel ja hai mind ründas ujumisel. Ma tean, palju tänu ma võlgnen sulle. Mul oleks väga raske teostada sinu vastu oma kutsekohuseid. Ma küsin sind viimast korda: tahad sa mulle sörmust vabatahtlikult välja anda? Keegi ei saa teada, et sina tema võtsid!“

„Sa meeldid mulle oivaliselt selles isalukult manitsevas osas, Jack!“ naeris Iserloh, kes vahepeal oli lõpuni jõudnud ümberriietumisele.

„Ma tean, et sina oled varas, Bob. Ning sel hetkel, kui märkan, et ma heaga ei jõua sihile, võtan ma tarvitusele kõik vahendid!“

„Seda sa ei tee, *my boy*! Sest sul on ülesandeks jälgida mind täiesti diskreetselt ja vältida iga müra!“

Jack Comptoni huulenurgad tuksatasid tahtmatult. „Kuidas sa tuled sellele mõttele? See on vale!“

„See on õige, Jack! Seleta mulle ometi: miks ei lasknud sa mind lihtsalt vangistada, kui sa ometi veendunud oled, et mina varastasin smaragdsörmuse? Miks ei hoiatanud sa Thomas Rodewaldti minu eest? Sa tead sama hästi kui mina, et vanaproua Rodewaldt ei soovi miski hinna eest, et vargus saaks avalikult teatavaks! Seepärast ei laseks sa mind vangistada ka siis, kui ma oleksingi varastanud kalliskivi, sest ajakirjanikud ei vaikiks...“

„Bob — see on mulle auküsimuseks tuua tagasi smaragdsörmus Kronbachi. Sörmus on väga kallid —“

„Kindlasti! Sellest võidakse hädakorral elada paar aastat!“

„Meie oleme sõbrad, Bob. Aga niipea, kui ma oma asjas olen kindel, astun ma välja sinu vastu. Siis on ka meie sõprusel lõpp!“

„Olgu, siis tahan ma sulle öelda, Jack: mul oleks kahju, kui sina, kes oled tublimaid detektiive peaksid jooksma äparduse otsa! Ma ei ole veel kunagi jätnud seltsimeest hätta. Ma annan sulle siis esimese pideme: mina — varastasin sörmuse!“

„Niisiis ometi!“

„Jah — ma võtsin selle õieti teener Johannilt, kes on halb varas.“

„Teener Johann?“ küsis Compton mõistamatult.

„Yes, *my boy*. Ma varastasin sörmuse. See on õigus, ma jooksin sellel õhtul aiast välja. Aga ainult seepärast, et kuulsin kedagi haamerdavat majaseinal, seal, kus vanaproua Rodewaldti elutoas oli salajane seif. See oli teener Johann — tal kukkus hirmuga kübar maha. Ta ronis alla, ma otsisin ta läbi, ei leidnud tema juures midagi ja lasksin tal joosta. Ta naeris, võttis kübara ja läks oma teed.“

„Noh, ja?“

„Kübaras oli smaragdsörmus! Ma võtsin sealt selle välkkiirelt ajal, mil Johann müüri mööda alla ronis. Ma mõtlesin kohe, et ta sörmuse võis peita ainult kübarasse — voodri vahele — nii tark olen ka mina, mu sõber.“

Nii omandasin ma sörmuse, kuna Johann, kes kübara pilkavalt pähe pani, uskus seda evivat. Hiljem märkas ta muidugi, et ma olin sörmuse ära võtnud.“

„Seepärast juhtis ta kohe kahtluse sulle!“

„Loomulikult!“

„Niisiis evid sörmust. Mida tahad sa sellega peale hakata?“

„Naljakas küsimus! Rahaks teha, endast mõistetavalt!“

„Seda oskan ma takistada, Bob!“

„Palun väga! Sa oled detektiiv — aga tule nüüd, meie ei tohi ilusal proua Imogenil

kauem oodata lasta. A propos: teab vanaproua Rodewaldt, et sa mind kahtlustad?"

„Ei. Ma ütlesin ainult: tean, kes on varas — ma taban ta. Ta arvas üht ja teist, aga sinule ta ei tulnud. Mina ei reetnud talle su nime!“

„See on kena sinust, Jack.“

„Rohkem ei tee ma aga sinu heaks enam! Ma ei lase sind silmast — ja ma leian sõrmuse, võid olla selles kindel!“

„Tahame näha, Jack!“

„Minu sõprusele ei maksa sul igaljuhul enam loota. Sellega on nüüd lõpp!“ — — — 5.

Imogen Rodewaldt vaatas uurivalt oma peegelpilti.

Sügava väljalõikega mustast velour-chiffonist õhtukleit liibus tihedalt ümber ülisolge talje ja hajus alles põlvekõrgusel laiade kelladena, mis katsid varbaotsad ja moodustasid taga väikese šlepi.

Riide särav must andis ta nahale pimestavvalge läike, ta punakasblondile juuksele pehme, kullase paiste. Suured silmad, mis valitsesid kitsast nägu, olid tumedad ja palistatud pikkade õrnaltpaisuvate ripsmetega.

Imogen noogutas rahulolevalt. „Jakk!“ ütles ta ümber pööramata.

Naissteward tõttas, et ulatada noorele naisele suurt valgerebase kraega jakki. Imogen hüppas ettevaatlikult käistesse, võttis veel ruttu kristallpudelist paar piiska lemmikparfüümi „Chanel — Bois des Iles“, tõmbas pikad valged kindad kätte ja avas ukse salongi.

„Ma olen valmis, Tom!“

Rodewaldt vaatas oma naisele õrnalt ja võttis tal ümber piha. Ta tajus seda ikka jälle kui seletamatut õnne, et see imeilus naine kuulus talle, ainult talle üksi.

Imogen pani hetkeks oma põse vastu ta nägu. Selles liigutuses avaldus ta tugev poo lehoitunne sellele mehele, keda taarmastas, kellele oli ta uhke.

Koputati.

Steward astus sisse. Ta tõi kolm siidipaberisse mähitud imeväärset orhideed. Visiitkaardiga: Bob von Iserloh.

Imogen armastas lilli üle kõige. Ta oli õnnelik kui laps, pannes orhideed isiklikult oma käega vaasi.

Siis alles nägi ta, et abikaasa seisis mornilt, risti asetatud kätega.

„Tommy!“ Imogen astus ta ligi, pani käe ta õlale. „Mis on, Tommy?“

„Miks saadab sulle Bob juba jälle lilli?“

„Aga, Tom!“ vastas proua Imogen mossitades. „Väike tähelepanuavaldus — — mis on siis selles?“

„Imo! Vaata mulle silmi! Võin ma jääda rahulikuks? Täiesti rahulikuks? Sa tead: ma armastan sind ja sa pead kuuluma mulle iga

mõttega, iga oma olemuse vibratsiooniga! Sa ei tohi vaadata ühelegi teisele mehele, mõistad sa, Imo?“

Ta oli haaranud Imogeni mõlemate kätega ja surus nüüd ta saledat kuju kõvasti enda vastu.

Imogen naeris, õnnelik mehe kiivuse puhangust. „Ja kui ma vaatan mõnele teisele — mis siis? Kutsud ta välja?“ küsis ta põnevalt.

Seal suudles mees teda naerdes. „Küll siis juba nõed, Imogen. Aga ma tahaksin anda sulle nõu: ära lase sel minna nii kaugele, lemmik!“

„Ja nüüd lase mind vabaks, sa armukade türann, sa — sa kortsutad mu kleidi!“ — —

„Ameerika“ suures söögisaalis äratas ilus, noor naine üldist tähelepanu. Bob von Iserloh oli lasknud reserveerida enda, Jack Comptoni ja Rodewaldtide abielupaari jaoks eraldi laua. Söödi ja jutleti selle juures väljapaistvalt. Bob oskas nagu ikka jutustada köitvalt.

Imogen kuulas säravail silmil. Vaimukad inimesed olid talle alati sümpaatsed.

Õhtusöögi järele mindi üle ballisaali.

Laevakapell mängis meelitavat tangot. Rodewaldt pani käe ümber abikaasa talje. „Tantsime, Imo?“

Naine noogutas säravalt. Kõvasti liibunud mehe kaenlasse, libises ta üle läikiva parketi.

Iserloh jäi ühele sambale nõjatunult seisma ja vaatles paari. Tema hallid silmad vaatasid jahedalt, uurides — kuid ometi mingi peidetud, päris salajase igatsuse kutsega. — —

Ohates pööras ta lõpuks ümber. Jack Compton seisis ta taga. Bob naeratles. Ta oli selgesti hoomanud, et detektiiv ei olnud teda kogu õhtu lasknud silmist.

„Noh, Jack? Kui kaugele oled sa jõudnud oma uurimistega? Oled juba sõrmuse leidnud?“

„Ma leian ta, võid päris kindel olla,“ tõukas Compton vihaselt läbi hammaste.

„Noh — siis palju õnne!“ Bob viipas talle käega ja oli kadunud järgmisel hetkel. Compton otsis teda asjata — ta ei avastanud teda ei meeste salongis, ega lugemistoas, ega ka laevahallis. . .

Iserloh oli jälle alla roninud kütteruumi.

Ta ilmus kütja Billi kõrvale. „Anna mulle väheseks ajaks mu nahkkotike, Bill,“ sosistas ta. „Sa saad ta tagasi veerand tunni pärast.“

Bill vaatas ettevaatlikult ringi. Siis võttis ta välja kotikese, mille oli riputanud nõõriga ümber keha. Iserloh tänas lühidalt ja sõitis liftiga tagasi üles seltskonnaruumesse.

Ta loivas suitsetamissalongi ja läks laua juurde, kus kolm härrat istusid whistipartii taga.

„How do you do, mister Crawford?“

Kolm härrat, välimuselt tüüpilised ameeriklased, vaatasid üllatunult üles. Crawfordina kõnetatu sirutas Iserlohile rõõmustatult käe.

„Ah, mister Iserloh — jälle reisil?“

Bob tervitas ka teist härrat, mr. Smithi, ja laskis endale tutvustada kolmandat, teemandikaupmeest Austraaliast.

Ta istus härrade juurde ja võttis havanna, mille talle ulatas Crawford.

„Noh, mister Iserloh —“ Smith naeratas pisut ironiliselt — „Kuidas on meie kihlveoga? Täna on 3. september, ja —“ ta vaatas uuri. „Kahe tunni pärast on aeg läbi!“

Crawford lõi Iserlohile müriseva naeruga õlgadele. „Ärge asetage meie sõpra piinlikku seisukorda, Smith — ta võttis kihlvedu ju sama vähe tõsiselt kui meiegi!“

„Teie eksite!“ vastas Iserloh rahulikult. Ja avades nahkkotikese, mida Bill tema pärast varjanud oli, tõmbas ta välja smaragdsõrmuse. „Siin mu härrad — lady Harringtoni sõrmus.“

Üllatusest keeletuna vaatasid Smith ja Crawford talle.

„Lady Harringtoni sõrmus,“ — kogeles Crawford lõpuks. „Räägite te tõtt, mister Iserloh? Kust — kust saite teie sõrmuse? Ja kuidas õnnestus teil teda siia tuua?“

„See peab jääma minu saladuseks,“ naeratas Bob. „Igal juhul olen ma kihlveo võitnud, mu härrad —“

Teemandikaupmees segas end kõnelusse. Ta tahtis teada, millise kihlveoga on siin tegemist. Smith seletas talle.

Tema ja Crawford olid vähe aega pärast Euroopasse jõudmist tutvunud Bob von Iserlohiga. Tolkorral kirjutasid kõik ajalehed lord Harringtoni ekspeditsioonireisist Indiasse.

Saadi teada, et lady Harrington saatis oma abikaasat reisil. Ning sel juhtumil tähendasid ajalehed, et lady Harrington on ühe ilusama ja kallima smaragdsõrmuse omanik.

Crawford ja Smith olid kõneluses Iserlohiga harutanud küsimust, kas lady Jane ei karda, et tema äraolekul võidakse sõrmus ära varastada.

Crawford oli naernud. „Võite olla täiesti rahulikud, mu härrad — ma olen valmis igale kihlveole, et lady Harringtonil on sõrmus nii hästi hoilul, et isegi kõige jultunum varas ei suuda seda leida!“

„Noh — vean kihla, et mul õnnestub saada sõrmus enda valdusse!“

Teie olete hullumeelne, Iserloh!“ olid hüüdnud ühel häälel Smith ja Crawford.

„Kui ma aga teid nüüd sõnast võtan, mister Crawford?“ oli Bob öelnud.

„Kuidas nii?“

„Teie ei usu seda?“

„Ei! Teie ei teosta seda!“

„Teie olete siis valmis minuga vedama kihla?“

„Annan viis tuhat dollarit, kui võidate!“ hüüdis Smith. Ja Crawford: „Mina samalpalju!“

„Niisiis tehtud, mu härrad! Kaotan mina, siis olen kohustatud maksma teile kümme tuhat dollarit. Aga mina ei kaota!“

„Aga, Iserloh, mõelge järele: see on ometi võimatu! Kuidas tahate sõrmuse võtta, kui teie isegi ei tea, kus ta hetkel asub?“

„See jäägu juba minu mureks! Ma luban teile igal juhul sõrmuse ette näidata, ning juba — kui pika aja teie annate mulle?“

„Noh, ütleme: kolm kuud!“ Smith oli naernud, sest nii tema kui ka Crawford ei olnud asja võtnud tõsiselt.

Aga Bob von Iserlohi oli haaranud auahnus. Ta oli sundinud nii kaua, et mõlemad mehed üles tähendasid kuupäeva ja kellaaaja ning siis neist lahkunud lubadusega hiljemalt kolme kuu pärast — ta nõudis neilt täpsaid andmeid selle kohta, kus nad viibivad nende kolme kuu jooksul — ilmuda nende juurde smaragdsõrmusega.

Teemandikaupmees oli Smithi jutustuste ajal võtnud sõrmuse põhjalikule vaatlusele. „Kivi on eht,“ ütles ta pead raputades. „Selle vastu ei ole midagi öelda. Väga väärtuslik asi!“

„On see aga tõesti lady Harringtoni kuulus sõrmus?“ küsis Crawford, kes polnud veel üllatusest toibunud.

Teemandikaupmees noogutas. „Ma tunnen seda sõrmust küll vaid piltide järele — aga ei ole mingit kahtlust, see siin on tõesti lady Harringtoni smaragdsõrmus!“

„By Jove — see on ju fantastiline! Kuidas saite sellega valmis, mister Iserloh!“ hüüdis Smith.

Bob von Iserloh kehtas kahetsedes õlgu. „Minu saladus, mister Smith!“

„Kihlveo on ta igal juhul võitnud,“ ütles Crawford imetledes. „Patenteeritud poiss! Siin ei jää meil muud üle, kui täita oma kohustus.“ Ta võttis kirjatasku ja pani viis tuhandedollarilist Bobi ette lauale.

„Ma olen uudishimulik, kuidas teie lahendate oma varguseloo lady Harringtoniga,“ tähendas Smith, Crawfordi eeskujule järgnedes ja samuti viis tuhat dollarit lauale ladudes. „Või tahate teie sõrmuse märkamata jälle tagasi mugeldada, nagu teie ta varastanud olete?“

Bob von Iserloh ei kuulnud nähtavasti seda küsimust, sest ta ei vastanud midagi, vaid alustas teemandikaupmehega kõnelust uusimaist leidudest Läänes.

(Järgneb)

MICHAEL ZWICK

Õõ sosistab!

Kaunitar Lu on vajunud une hõlma. Pooleldi langetatud aknavõrede vahelt helgib kuu, libiseb kiiresti üle laia voodi ja teiste esemete, peatub salavaikusega pitsvaibal ja õrnalt suudleb madami poolpaljastunud õlga.

„Ununud?“ küsib tasa proua Lu lõhnaveid, mis heidetud üle leentooli toe.

„Jaa — ta magab. On väsinud täna eriti, vaenekene, autosõidust, sisseostudest. Jooksime täna ümber kogu päeva...“ krigisevad ussinahksed kingad.

„Ma ei saa aru teist,“ vastab kleit kadedusvirilal häälel. „Ka mina olin kaasas kogu päeva, kuid ma ei kiitle teie kombel...“

„Oled vist unustanud, et ta sinu heitis endast pealelõunal. Meie aga tohtisime jääda ta jalakesile...“

„Palun ärge vadistage ometi!“ lausub haavunult kübar. „Kui meie proua ka hetkeks on võtnud ära kleidi...“

„Hoi — hetkeks — hahaha,“ naeravad kingad, „kohe näha, et sind jäeti eesruumi, sest sul pole aimugi...“

„Minu härrased,“ segab end kõnelusse käsitask, mis asetatud lauale, „usun, et suurim õigus kõnelda on minul...“

„Miks sinul?“ küsivad kingad ja kleit kui ühest suust.

„Esiteks tunnen madami kõiki saladusi. Kannan tema puudrit, ta ruuzi, ta kirju. Ja teiseks madam surub mind alati oma käekesega nii tugevasti enda vastu, palju tugevamini kui oma sõpru...“

„Ta surub sind vaid sellepärast nii tugevalt, et oled kergemeelseim olend ta garderoobis — sina ja vihmavari! Pole vaja muud kui et madam pööraks pea — juba olete kadunud mõlemad, või varastatakse teid, või ununete kuhugile — —“ sõnab kleit irooniliselt.

„Kunagi aga ei kuule ma madamilt selliseid ütelsi kui sina,“ rõõmutseb task.

„Palun — millal sõideldi mind?“ haavub kleit.

„Täna vast, kui olime Alberti juures. Ta arvas ju, et oled nii kompaktned ja...“

„Ah, millist loba ajate ometi!“ segasid end jutlemisesse siidsukad. „Ei kedagi teist pole veel suudelnud keegi, kuid mind... alles täna... ja eile... Albert...“ Sukkade siidist kahinast kuuldus rahulolev uhkus.

Kaua lasus vaikus kõigil; tundsid ju kõik, et oli õigus sukil. Lõpuks kuuldus käsitasku sügavusest peen häälekene. Huulepulk sosistab sukile:

„Ah, kui olete tõmmatud jalast, ei suudle

teid keegi enam. Kuid mind suudleb madam vast kümme korda päevas ja nii innukalt, et vaatavad tagasi kõik möödunud tänaval.“

„Vaikige, te laterdajad,“ tiksus väljakutsuvalt väike plaatinkell, mis asub proua õölaual. „Teil puudub arusaamine sellest, et, kui poleks mind, siis ei näeks te üldse maailma! Mina vaid alati ütlen madamile, millal ta peab tõusma, millal Albertile helistama, millal tema juurde sõitma, millal bridžile minema. Pealegi kannab ta mind alaliselt oma õrnal käerandmel ja vaatleb mind nii sageli...“

„Ah, teie,“ sosistab veetlev roosa siidsärk, ja ta ehtsad pitsid värisuvad tasa. „Kes teist on meie prouale kõige lähisem? Ei keegi! Mina olen see! Kes tunneb tema intiimsemaid saladusi — vaid mina! Ja sina,“ pöördub ta kellale, „sina oled see võikjam olend ja võid valmistada tuska madamile. Petad teda ju kogu aeg. Tänu sinule pole ta veel kuhugile jõudnud õigeks ajaks. Jumal, kui palju inimesi sinu pärast on külmetanud tänaval vihma käes, palju inimesi sinu pärast on pidanud tundma igavust kohvikus, ja kui sagedasti peab madam sinu pärast sõnelema frisööriga, pedikööriga ja masseerijaga, kõnelemata kõigist neist teatrisolijaist, kes vihastuvad madami üle, kui ta hilineb sinu tõttu ja pime-das astub nii paljudele jalgadele!“

Kell jäi seisma haavunult. Mida võis ta vastata sellele? See oli ju tõde.

„Lapsed, lapsed,“ kuuldub elatanud häälel riietekapi praakil uksest, „kuulan pealt teie jutlemist kogu aja ja mul kerkib silme ette mu noorus, kui olin veel sama uhke ja sama kergemeelne nagu teie kõik...“

„Elatanud“ häälel, mis kõneles sellise elutarkusega, kuulub ühele madami mantleist, mille eluiga „juba“ kolm kuud.

„Jaa,“ jutustab mantel, „olin madami armastatuim rõivastusese. Oh, kuis oskasin tõmbuda ta puusade ümber ja tõsta esile ta kauneid vorme. Oskasin elegantselt laskuda madami toolileenile restoranis või kinos ja luua gratsiööset ning raffineeritud õhkkonda. Kui palju elegantseid härrade käsi on surunud tunnetelõomas mu varukat enda vastu. Olen isegi pildistatud madamiga ühe moodse moeajakirja jaoks. Kõikjal kutsusin esile imetluse ja kadeduse, kuigi madami abikaasa eriliselt ei poolandanud mind, kuna olin kallid. Täna aga, kus olen vana, näen, et pole midagi püsivat siin maailmas. Mind suruti kapi sügavusse, mu magus madam ei näegi mind enam, ja nüüd kõl-

gun siin juba nii kaua... unustatuna ja maha-jäetuna... pimedas...

Kuid uskuge mind, kord tuleb päev ka teile, kes te mind vanakest ei lase magada oma tülitsemisega, kus teid samuti visatakse kõrvale vana rämpsuna. See toimub kohe, kui seda nõuab mood. Oo, mood on võimsam kui meie kõik. Oleme vaid aja haprad lilled, liblikad, kes sünnivad koidikul, et surra loojangul...“

Sel hetkel päike puistab oma kulda läbi pooleli langetatud aknavõrede. Ahtakene päikeselint langeb proua Lu pikile ripsmeile. Ta käändub teisele küljele, kaisutab hellalt patja ja magab edasi.

Sosin on lõppenud... Vana mantel on põhjalikult rikkunud tuju, seda enam, et tuleb meelde kõigile homme päev, kus tuuakse madamile moeajakirja uusim number, mis otsustab nende kõikide saatuse.

Võru linna asutamisest ja arengust

Vene keisrinna Katariina II käskis 1783. a. moodustada Võru linna ja määras uue linna asukohaks alul Vana-Koiola mõisa põllud. Võru linna asutamise põhjuseks oli keisrinna Katariina II ajal 1775. aastal väljatöötatud uus kubermangu või n.n. asevalitsuse korraldus, mis keisrinna käsul laiendati ka Liivimaa peale. Riigi keskvalitsus leidis, et senine maakondade arv Liivimaal oli väike, ja otsustas luua juurde 4 uut maakonda (kreisi). Üks uutest maakondadest oli Võrumaa. Uue maakonna jaoks otsustati ehitada ka uus maakonnalinn.

Linna nimeks pidi saama Kirumpää-Koikula. Linn pidi algul koosnema 40 elumajast ühes kõrvalhoonetega. Ametiasutustest pidi uude linna kõigepealt tulema kreisikohus ja alles siis, kui linna elanikkude hulk kasvanud — magistraat, mis pidi koosnema kahest pürgermeistrist ja 4 linnanõunikust. Anti teada, et need, kes tahtsid uude linna elama asuda, pidid sellest teatama Riiga kindralkuberneri kantseelisse ja endale laskma määrata krundid tehtud majaplaani järele.

Peale harilikkude kodanikkude pidi linnas veel olema 6 kaupmeest ja 1 apteeker.

Kuid linna ei ehitatud siiki Vana-Koiola mõisa põldudele, sest järgmisel aastal määrati uue linna asukohaks Võru mõis ja määrati tema nimeks Võru. Uut linna asukohta peeti linna arenemisele soodsamaks kui esimest, sest siit möödus Tartust Pihkva viiv maantee. Nii kolisidki linnapea ja kreisi-rentmeister kroonu poolt ostetud Võru mõisa.

16. oktoobril 1784. a. kinnitas keisrinna kindralkuberneri poolt tehtud ettepaneku.

Linna asutajate hulgas pidi olema 6 kaupmeest, 1 apteeker, 1 võõrastemajapidaja ja ka käsitöölisi. Igapähele neist lubati majakrunt ja peale selle veel Võru mõisa maast 9 vakamaad. Kuid need, kes ei kuulunud kodanikkude hulka, pidid saama ainult majakrundi. Omanikelt nõuti vakamaa eest 2 rubla 50 kopikat maamaksu ja põllu eest 10 rubla. Ehituspalgid anti maksuta. Kaupmehed, apteeker ja

võõrastemajapidaja said 400 viie sülla pikkust ja iga käsitöölise 300 nelja sülla pikkust palgi. Palgid tulid aga ise raiuda lasta. Tulevased kodanikud võisid selle juures küll tarvitada Võru kroonumõisa tööliste tööd, kuid pidid hobusetöölistele nädalas 50 ja jalatööliste 25 kop. maksma.

Need tingimused meelitasid ruttu elanikke uude linna. Juba 1784. a. lõpul ja 1785. a. veebruarikuul on linnal kümme kodanikku. Kodanikkude hulgas oli silmatorkavalt palju tislereid, mis arvatavasti seega seletatav, et uues linnas oli nende tööjõud väga vajaline.

Järgmiseks aastaks on Võru linna kodanikkude arv tõusnud juba 37 peale ja 1787. aastal oli Võru linnas juba 53 väljamõõdetud krunti. Võrus oli siis 9 suuremat ja 11 väiksemat maja ja elanikkude arv ulatas 242-ni. Linna kujunemise ja ehitamise aluseks võeti esimene maja Võru linnas, mis oli Võru mõisa härrastemaja. Selle maja ette määrati turuplats. Tänavad aga aeti nii, et need läksid kas härrastemaja fassaadi või külgedega rööbiti.

Esimesed majad ehitati turuplatsi ümber ja ka piki Katariina puisteed. Seal asusid peamiselt kaupmehed. Kroonumõisa valitsemiseks ehitati linna lähedusse puust mõisa-härrastemaja. Endises kivist häärberis, mis nüüd kuulub linnale, elasid linnapea, maakonna rentmeister ja samas hoones asetsesid ka kreisi- ja alamkohus.

5. augustil 1787. aastal teatab kindral-kuberner Georges Browne keisrinnale, et linna on peale kaupmeeste ja käsitöölise asunud elama veel ka ümbruskonna aadlimehi. Linnale määrati aastas kolm laadapäeva. Laadapäeval lubati Võru linnas takistamatult kaubelda ka teistest linnadest tulnud kaupmeestel. Võru sissesõitnud kaupmehed ja käsitöölised pidid linnajõudmisel end linnapeale esitama ja endale laskma kätte näidata kauplemiseks tarvilitel kohad. Kolme aasta kestel ei võinud neilt platsiraha nõuda. See korraldus mõjus linna tulundusele ergutavalt. Võõrad kaupme-

hed ja käsitöölised hakkasid käima Võrus, samuti ka kaugemalt pärit talupojad.

Kaua aega oli Võru linn pisike. Veel 1789. aastal puudus seal linnavalitsus. Polnud ei pürgermeisterid ega ka linnanõunikke. Linn ei erinenud ka väliselt kuigi palju oma ümbrusest.

1788—1792 ehitas kindralkuberner Browne keisrinna Katariina käsul 27 000 hõberubla eest Võru linna luteriusu kiriku. See õnnistati sisse 24. juulil 1793. a. Hiljem ehitati ka vene õigeusu kirik. Nii vabanes Võru linn aegamööda Põlva, Vastseliina ning Kanepi kihelkondadest. Kaua aega pidi Võru siiski tarvitama oma naaberkihelkondade õpetajaid. Alles 1805. aastal saab Võru endale oma iseseisva õpetaja.

Hilisemaks suuremaks sündmuseks Võru linnale oli raudtee ehitamine, mis möödus Võru linnast mõne kilomeetri kauguselt. Kuid väikseks on Võru siiski jäänud ja vaevalt ta kunagi ka kuigi palju kasvab.

1834. aastal kannatas Võru linn kibedat nälga. Veel raskem oli aga 1845. — näljaaasta. Vakk rukkeid maksis neil aastail 13 rubla. Nälja põhjuseks oli viljajalkaldus.

Algul oli Võru muidugi sakslaste linn. Nii kestis see kaua aega. Kuid pikapeale hakkasid eestlased tõstma pead. Siis algas kibe võitlus sakslaste ja eestlaste vahel Võru linna juhtimise pärast.

Juba enne maailmasõda jõudsid eestlased niikaugemale, et olid Võru peremehed.

Hirmude hirm

Dydney Hoys

Oli kuum ja lämmatav öö, kui noor Oakford sammus savimajakese poole, mis oli muudetud klubiks. Ta polnud viibinud veel Ülem-Burmas kaua, et oleks harjunud sealse suvepalavusega.

Valgustatud aknad manasid naeratuse Oakfordi kitsale näole. Tema hallid tundelised silmad löid särama, sest see oli ainuke tsivilisatsioonipunkt keset metsikut loodust.

Neli meest, kes mängisid klubis bridži, olid kuulnud väljas müdinat. Nad vaatasid ringi. Ukselävel seisis Oakford, kes pühkis higi otsmikult. Selle higi tekitajaks polnud aga palavus üksinda.

„Mis juhtus?“ Mees, kes rääkis seda, oli Gill Sintaungi jaoskonna ülem, kellele oli kuu aega tagasi saadetud abiks Oakford. Suur, tüseda kaelaga, valjude suujoontega, silmitses ta oma abilist uudishimulikult.

Oakford naeris vastu tahtmist. „Oo, ei midagi.“

„Igal afektil peab o'ema oma põhjus,“ lausus lüheldase kasvuga jaoskonna-artist Petley, kes jõi nädalas nii palju viskit, et oleks võinud kanu sellesse uputada. „Meie kuulsime, et teie ehmusite.“

Oakford hakkas toppima pii-

pu. „Väljas seinal oli sisalik,“ lausus ta. „Puudutasin põlvega ta saba ja ta sööstis minu poole. See oli kõik.“

Gill naeratas ja kehtas õlgu. „Peate andma talle midagi rahustavat arstimit,“ pööris ta ironiliselt arsti poole.

Järgnes vaikus. Kemp, istanduse omanik, ja Collins, kohalik metsaülem, vaatasid tähendusrikkalt üksteisele otsa. Petley hüüdis teenrit ja palus tuua kaks viskit. Ta kondised sõrmed segasid kaarte. „Kas lõtete kaasa?“

„Võib,“ vastas Oakford ja istus laua taha. Ta võis lugeda nende mõtteid ja tal oli nii ebamugav tunne, et oleks meeleldi pööranud tagasi oma büngalov'sse. Aga üksinda oli seal nii hirmus. Siin võis ta aga veidiks unustada džungli looritatud ohte.

Arst jagas kaardid ja mäng jätkus. Collins kurtis, et tiiger olevat eelmisel ööl tema elevandipoja maha murdnud. Dr. seletas jälle, et olevat koolera lahti puhkenud. Gill kui seaduse ja korra esindaja kaalus, kas on võimalik tabada kardetatavat bandiiti Pangadati.

„Igal juhul,“ ütles ta, „me tabasime Kunlaini. See on juba ka midagi.“ Kunlain oli

Pangadati kaaslane mõrvade ja röövimiste juures. Gill oli tema tabanud oma meestega paar päeva tagasi. Nüüd oli see Thibanu vanglas, ootas kohut ja selle järele völlast.

Oakford, kes oli kogemusteta uustulnuk, rääkis vähe. Mida kauem ta kaaridlauas istus, seda piinlikumaks ta seisukord muutus. Lõpuks lausus ta:

„Pean minema nüüd koju. Olen väsinud. Head ööd.“ Ta pööris Gilli poole: „Head ööd, sir.“

Gill noogutas peaga. Vaevalt oli noormees väljunud, kui ta lõi rusikaga vastu põlvi.

„Niimoodi ei saa enam kauem. Pidage meeles seda vahejuhtumist sisalikuga! Peeaegu pidi ta oma nahast välja hüppama.“

„Kes?“ hüüdis arst klaasist rüü Bates. „Kas Oakford või sisalik?“

Gill urises. „Ma ütlen teile, et ta on lootusetu. See noormees poleks tohtinud tulla siia. See on närvihunnik. Mis tähendab see, et ta on katsed hästi sooritanud. Need katsed aga ei näita, et ta sobib Thibanusse.“

„Päris lollus,“ kinnitas Collins temaga nõustudes. „Mis viiga on vastata klassitoas küsimustele.“

Ei tea,“ algas arst. „Kuid vaadake Oakfordi. Teie võite eksida.“

Gill tegi meeleheitliku žesti. „Doktor, palun üks minut. Nad poleks pidanud teda siia saatma. Kogu aeg elab ta alalises hirmus. Ühel õhtul, kui tulime siia, juhtus tiigermõirgama. Kui ma ei eksi, siis hüppas see noormees viis sammu. Täna hommikul, kui olime Mohsauki raiesmikul, sisises üks madu ta jalge ees. Ta läks surnukahvatuks. Iga heli ehmatas teda. Thibanu pole närviparanduse asutus.“

Arst heitis pilgu džungli poole.

„Hm, hm. Iseloomude analüüs, Gill, pole teie tugevam külg. Aga vaadake siiski teda

teravalt. Mõelge ainult järele. Oakfordil on suur kujutlusvõime. Ta on tundelik. Ta kardab seda, et kardab.“

„Mis saan mina tema heaks teha,“ pahvatas Gill. „Surnud kangelast ei soovinud ma saada oma abiliseks. Kujutlege, mis oleks olnud siis, kui Oakford oleks olnud minu asemel patrulliga Kunlaini tabamisel? Jumal teab, mis oleks siis juhtunud?“

„Oakford pole veel proovitud. Oodake, kuni saabub täbar olukord. Laske ta asub asja kallale. Alles siis otsustage.“

Gill muutus veel vihasemaks. „Kujutleme, et saadame ta Pangadati tabama, — kui sarnane röövmõrtsukas tuleb üldse tabamise piirkonda. Kui ta on sellest miil maad eemal, saab ta tingimata südamerabanduse.“

Kemp ja Collins naersid nõusolles. Pangadat oli olnud juba kauemat aega Sintaungi maakonna hirmuks. Tema roimade järele võis otsustada, et tal on ebaharilik tugevus, kiirus ja metsikus seotud ebainimliku kavalusega. Gilli energilise tegevuse tõttu oli ta sunnitud end Hiina piiri ääres varjama. Et tema kaaslane Kunlaini tabati, see oli puhas õnn. Pangadati tabamine oli aga Gillile suureks küsimuseks.

Tükk aega istusid nad vaikides. Korraga hakkas Gill naerma.

„Mis on?“ küsis Kemp.

„Ilus nali,“ lõi Gill rusikaga lauale. „Kuulake. Doktor ütles, et Oakford pole veel proovitud. Õigus. Anname talle selleks võimaluse. Panen ta kohe homme proovile. Ütlen talle, et Pangadati on nähtud just džungil teerajal Mohsauki raiesmiku taga. Lasen Oakfordil teda džunglist otsida. Suurepärane nali tuleb sellest!“ hüüdis ta lõpuks hõisates.

Oakford täitis parajasti mõnesuguseid pabereid hommikul kella 10 paiku, kui Gill sööstis sisse.

„Uudiseid Pangadatist. Sain just teate, et Pangadat oli läinud džunglisse, Mohsauki raiesmiku taha, umbes tund aega tagasi.“

Oakford tõusis püsti: „Arvan, saadate patrulli kohe teda otsima, sir?“

„Tõsi. Mitte minutitki ei tohi kaotada aega. Võtke kuus meest kaasa. Haarake teda ida ja lääne poolt. Mina tulen jälle teisalt.“

„Kuulen, sir.“ Oakford katkus revolvrilt oma vöö. Gill märkas, kuidas nooremehe sõrmed värisesid.

„Teie peate hoidma silmad lahti,“ jätkas Gill. „Pangadat on kurat ise. Kui ta teab, et teda tahetakse tabada, ei kohku ta millegi eest tagasi. Olete valmis?“

„Jah, sir,“ vastas Oakford ja väljus oma ülemusega.

Kümme minutit hiljem liikus Oakford kuue shani politseinikuga Mohsauki poole. Džungel selle taga näis õudsenä ja süngena.

Oakfordi silmad olid kiindunud džungli rohelusse. Siin seal oli kuulda jalge ees sahinat.

„Minu neetud kujutlus,“ pomises ta endamisi, kui põhjustult võpatus. „Kui oleksin niisugune, nagu Gill...“

Meeleheitlikult pingutas ta end, et koguda. Tänu jumalale, et ta mehed ei märganud tema võpatust.

„Gill juba teeb minu üle otsuse. Järgmisel kuul saan juba sule. Kuid see pole tema süü.“ Nii mõtiskles ta oma meestega sammudes.

Juba olid nad ületanud Mohsauki raiesmiku ja seisid džungli äärel, mis seisis vaiksest ja hämarana nende ees. Oakford kogus oma shani politseinikud enda ümber, andis juhtnööre, käskis neid teatud intervalli hoida ja asus ise keskele.

Oakford tõstis käe signaaliks ja ahelik liikus edasi. Ta nägu oli kahvatu. Kusagil pakus rohelses luuras Pangadat — see kasutas puhkpüssi.

Ainult väikene mürknool ja kõik on läbi... Ta võis end lehestikus varjata, ilma et teda märkaks keegi...

Sügavasti ohatas astus Oakford džunglisse.

Kolm miili eemal džungli lääneserval sammus Gill aegamisi läbi metsa. Tema mõlemil pool olid shani politseinikud. Et nali oleks täiuslikum, tegi ta, nagu otsiks Pangadati sellest küljest.

Rõõmus naer mängles ta huultel. „Kujutlen juba, kuidas võpatub ta iga kahina juures,“ mõtiskles ta endamisi. „Vaene poiss, aga see on ta enda süü. Kes tuleb siia, ei tohi olla nii närviline. Parem oleks püüdnud endale tsiviilalal teha karjääri.“

Tal polnud põhjust ruttamiseks. Las Oakford enne otsib hulk aega, kui nad kohtuvad.

Tahtes suitsetada läks ta käsi instinktiivselt tasku. Kuid ta raputas pead. See kaotab distsipliini. Ta ei tohi ja suitsetada, kui ta mehed arvavad, et otsivad ohtlikku mõrvarit, kuigi kogu see asi oli ainult suur nali.

Korrage tundis ta, kuidas kaks kätt sulgesid seljatagant ta suu.

Gill hakkas rabelema, et pääseda nende käte vahelt, ent juba haaras teine paar käsi ta õlgadest kinni.

Kõik see oli tulnud nii ootamatult, kuid Gill ei kaotanud pead.

Need nägematud käed hakkasid teda tahapoole kandma. Ikka kaugemale ja kaugemale viisid nad ta, kuni nägi pruuni nägu ja Pangadati tagedaid silmi.

Gilli pronksnägu kahvatus. Tal oli küll rohkem julgust kui kellelgi teisel, kuid kui ta nägi oma vangistaja nägu, taipas ta tõtt. Tema viimne tunnike oli tulnud.

Üks pruun käsi tuli ära tema suult ja kohe oli määrdu-

tropp ta suhu pistetud. Teine mees oli ametis tema käte kinnistamisega. See töö edenes kiiresti. Nelja-viie sekundi pärast ei saanud ta enam liigutada. Nüüd hakkasid mõlemad mehed teda suure rutuga mööda dshunglit edasi viima. Pangadati sammus ees.

Peas kandis see määrdund turbanit. Üks kalts oli tal ümber niuete. Muidu oli ta aga täiesti alasti. Seljas rippus tal püss ja kardetud nooled.

Shani politseinike sammud olid vaikinud. Gill teadis, et need on tema kadumist märganud ja ootavad.

Vangistajad viisid ta väikesele metsalagedale, mille keskel seisis suur puu.

Pangadati ronis puu otsa. Kaaslane upitas talle Gilli järele ja peagi olid nad kolm lehestiku taha varjatud. Gill pandi puuokstele poolistikule.

„Valva, Bhauk,“ lausus Pangadati oma kaaslasemale. Siis pööris ta Gilli poole.

„Kunlain on vanglas,“ algas ta. „Mina teen vahetuskauba. Annate Kunlaini, annan mina teie.“ Raske oli Gillil sellest murrakust aru saada. Pangadati aga jätkas: „Õelge politseinikkudele, et nad viigu Kunlain Tilsiti ja lasku ta vabaks. Viin teid sinna. On Kunlain seal, olete vaba.“ Ta mustad silmad löid välku.

„Püüavad politseinikud siia ronida,“ algas ta uuesti, „siis on teie elukesel lõpp.“ Ta võttis mürknoole ja näitas seda Gillile. „Õelge neile seda. Nende püssikuulid võivad tabada niihästi teid kui mind.“

Külm värin läbistas Gilli keha. On ainult kaks teed, kas suren mina või vabaneb Kunlain. Võitluses langeda, selle vastu polnud tal midagi, kuid surra kinniseotult mürknoole läbi, see oli juba liig.

„Nad on lähedal,“ sosistas Pangadati. Gill tõmbas sügavalt hinge. Juba oli kuulda sammude lähenemist. Tema politseinikud otsisid teda.

Ta hüüdis oma patrullijuh- ti nimepidi ja kirjeldas talle lühidalt olukorda. Ta palus neid mitte katset teha ründamiseks, vaid otsida kiiresti üles Oakford. Mehed kadusid.

„Kunlain peab olema homme hommikuks vaba,“ lausus Pangadati.

„Mida saab aga teha Oakford,“ pomises Gill. „Ei midagi. Tal pole ju närve... kõik täiesti lootusetu.“

Nali oli muutunud kurvaks tõeks.

Isiklik hirm ja kohusetunne pidasid temas halastamatult võitlust. Oli selge, et kui laseb ta Kunlaini sarnases olukorras vabaks, ei mõista teda keegi hukka. Teisest küljest jälle, kui tapetakse tema, teevad politseinikkude kuulid ka Pangadati elule lõpu. Ja teenistusehuvides olid need kaks meest tähtsamad kui tema elu. Ta otsustas Oakfordilt võtta tõctuse, et see ei laseks mingi hinna eest Kunlaini vabaks.

Samal momendil kuulis ta Oakfordi häält.

„Mu jumal, sir. On see tõsi?“

„Ärge lähenege puule!“ hüüdis Gill vastuseks. „Mina olen siin kätest-jalust kinni seotud. Nad tabasid mu tund aega tagasi. Kuulake! Mind võeti Kunlaini eest pantvangiks. Kui koi- duks pole Kunlain Tilsiti toodud ja vabaks lastud, siis tapab ta mu mürknoolega. Ta teeb seda ka siis, kui tehakse katset mind päästa.“

„Avaksin tule,“ vastas Oakford, „kuid siis võiksin teid tabada. Läbi lehestiku pole näha midagi.“

„Ei maksa lasta, ei maksa teha ka katset puu otsa ronimiseks. Kuid milgi tingimusel ärge vabastage Kunlaini. Kas mõistate. Aega on hommikuni. Kui tuleb kõige halvem ja teie ei leia teed, kuidas mind päästa, avage tuli.“

„Kuulid aga tabavad teid,“ vastas Oakford väriseval häälel.

„Kuul on parem kui mürk,“ vastas Gill kurvalt naeratades. „Siis tabavad kuulid ka Pangadati. Nüüd töotage mulle, et te ei vabasta Kunlaini.“

Pika vastupuiklemise järele andiski Oakford töotuse.

Tund aega kaalusid nad, kuidas Pangadati kahjutuks teha. Ainukeseks võimaluseks näis olevat ainult rünnata puule, kuid siis oleks Pangadat tapnud jälle oma ohvri.

Viimaks seletas Oakford, et paneb välja valveposti, läheb Thibanusse ja tuleb videviku ajaks tagasi.

„Mul on üks idee, sir,“ hüüdis ta Gillile. „Lähen seda välja töötama.“

„Kavatsete rünnata pimeduses? Võite katsuda, see näib olevat ainuke võimalus. Kuid vastu plekk-petrooliinõusid. vaenlastel on kassisilmad. Nii pea kui püüate mind päästa, saan mürginoole.“

Gill oli meeleheitel. „Miks pidi see olema, Oakford. Kui ma oleksin teadnud, et Pangadat on džunglis, oleksin toimunud hoopis teisiti!“

Ta kuulis, kuidas Oakford valvepostid välja pani ja lahkus. Tunnid tundusid talle igavikuna.

*

Ta hingas kergemalt, kui saabus jahe õõ. Ta ei võinud näha kuut tolligi enda ette. Ta teadis, et kuski tema läheduses piilub Pangadat oma kassisilmadega. Džunglis on aga Oakford oma päästmise kavaga, mis ebaõnnestub muidugi. Mitu ka Oakford ei taha teha, seda näeb Pangadat kohe.

Siis kuuldusid kõrvu helid, mis tuletasid talle meelde pärismaalist laulu. Ta mõtles, et need on Shani töölisel, kes raiesmiku puhastamiselt koju lähevad.

Pangadat ja kaaslane Bhauk sosistasid midagi omavahel.

Lauluhääl aga valjenes, mille sekka kõlas metalli kõlin. Need olid ju politseinikud, kes laulsid täiest kõrist ja tagusid vastu plekk-petrooleuminõusid

Peale selle kandsid nad käes tõrvikuid.

Suur pinevus valdas Gilli. „See ongi Oakfordi plaan. Ta mõtleb nende helide varjus rünnata puud. Asjatu, asjatu! Pangadati silmad on teravad. Need näevad kõiki metsalaokal.“ Ta oli kindel, et varsti on tema lõpp. Juba lähemal momendil võib Pangadat näha kahte, kolme kogu puu poole roomavat ja siis on läbi kõik. Pangadat ei viivita.

Oleks Gill võinud pimedas näha, ta oleks näinud, et Pangadat oli seltsis Bhaukiga võtnud aset temast 8 jalga allpool. Nad valvasid. Tõrvikute valguse tõttu näis pimedus veel suuremana. Shani politseinikud laulsid aga nagu joobnud ja põristasid plekknõudega. Nad ei teinud aga katsetki puud rünnata.

„See on trikk,“ ütles Pangadat. „Need helid peavad sumbutama sammusid. Valgus varjama liikumist.“

Bhauk raputas pead. „Kuidas saab keegi tulla nägematult üle lageda?“

Pangadat võttis mürknoole välja ja vaatas üles, kus lebas tema vang. „See on trikk,“ kordas ta. „Kuid meie valvame veel tükk aega. Isegi koer ei pääse meie silmist.“

Kakssada jalga eemal ja kaheksakümmend jalga maapinnast kõrgemal püüdis Oakford ettevaatlikult oksalt-oksale rinda. See polnud pimeduse tõttu sugugi kerge. Lõpuks pidi ta tegema hüppe ja paluma, et tema käed haaraksid selle puu oksast kinni, kus oli Gill. Viimaks oli ta pannud päevavalgel tähele ühte oksa. Seda vaadates oli ta peast välgatanud mõte, et selle kaudu pääseb ta puu otsa, ilma et bandiidid paneksid teda tähele. Oli see võimalik või võimatu, kuid see oli tema kohus, kas murdub või kaelaluu selle juures.

Viimaks jõudis ta lõpule. Vastavalt korraldusele tegid politseinikud kära, kuid talle

tundus see liig nõrgana. Teha polnud aga midagi.

Ta võttis hoogu. Siis hüppas väljasirutatud kätega.

Igavikuna tundus talle see hüpe. Instiktiivselt sulges ta silmad. Siis puudutas midagi ta paremat kätt. Ta haaras sellest kinni. See oli oks, mis paindus ta raskuse all.

Üks moment ta ei liigutanudki end, kinnitas vaid endale, et bandiidid ei kuulnud teda.

Väga ettevaatlikult hakkas Oakford mööda oksa tüve poole roomama. Kummaline rahu valdas teda. Oli ta siis saanud oma kartusest jagu? Umbes 20 jalga all oli Pangadat oma kaaslasega Gilli läheduses.

Jõudnud tüve juurde võttis ta revolvri paremasse kätte ja väikse taskulambi vasakusse. Ta sirutas käe taskulambiga välja.

See oli Pangadat, kes kuulis kahinat ülal, liig kõrgel, et seda oleks võinud tekitada nende vang. Ta tõstis pea.

Siis välgatas aga kiirte kimp läbi lehestiku. Gill karjatas. Pangadat pistis noole puhkpüssi, tuli läikis ta silmis.

Sel silmapilgul läbistas revolvrikuul Pangadati otsmiku. Enne kui paugu kaja kustus, kukkus Pangadat puuoksalt maha. Tema järele hüppas Bhauk.

Oakford ronis allapoole. Tulevalgus langes Gilli näole, kes vaatas imestusega Oakfordile.

„Mis ime läbi saite siia?“ küsis ta.

„Okste kaudu,“ vastas Oakford nõõre katki lõigates. „Seal oli oks...“

„See oks!“ naeris Gill nõrgalt. „Ja mina arvasin, et teie ei sobi omaks tööks.“

„See on minu neetud kujutus, sir,“ vastas noormees ta käsi köidikuist lahti tehes. „Ma kardan, et kardan, ja...“

Gill naeris teist korda. „Doktoril oli õigus. Ma ei tohi enam teiste iseloomude üle nii kergesti otsustada. Oleksin väga õnnelik, Oakford, kui võiksin olla teie abiline.“

Tänapäeva jaapanitarid

Ei ole kuigi raske kinnitada, et jaapani naine on viimaseil aastail väga palju muutunud. See on muidugi täiesti õige, kuid kaugeltki ei selgita ühiskonna ja perekonnaelu evolutsiooni arengu sisu Jaapanis.

Muuta välimust, soengut, tualetti, isegi näo värvi — ei ole liig raske. Kuid eksitus oleks arvata, et on muutunud ka jaapanitari hing! Ei ole kahtlust, et jaapanitar on ammugi üle astunud neist piirest, mis oli talle, tõmmanud tuhandeaastane traditsioon perekonnaelus. Tänapäeva jaapanitar jagab oma mehe praktilisi huvisid ja võitleb ühes temaga olemasolu eest, võttes lähedalt osa majanduselust, kirjandusest, teatrist ning kutsehuvilisest naisliikumisest. Samuti harrastab ta sporti ja muutub aegamisi väikesest gratsiöösist olusest, kes olnud Euroopa romanistide ja heliloojate kangelaseks — kõrgeks, saledaks naiseks uues Jaapanis.

Mõõtmised, mida teostatakse igal aastal õpilaste kallal jaapani üli- ja keskkoolides, kinnitavad, et noorpõlv on vanadest poole pea võrra üle kasvanud.

Ent kas võib veendunult kinnitada, et endise jaapanitari hüpe patriarhaalsest perekonnastusest nüüdisaja praktilisse ellu on tõesti nii suur? — Jaapani naine on olnud alati tööinimene. Maal võib teda näha põlvini vees riisitaimi istutamas üleujutatud põldudel. Need lihtsad majapidamistööd, mis paneb naise õlgadele vana jaapani komme, täidavad vanaeid ja lapsed. Seetõttu on jaapani naine juba ammustajast olnud ametis tööstus- ja kaubandusametites, kuid töötades ka õmblejana, kangruna, kuduajana ning lihttöölisena kõigil aladel. Kõik aiatööd linnades teevad eranditult naised, keda värbitakse selleks juba noorelt. Protsentuaalselt naistööliste hulk ületab tunduvalt meestöölised, ja sellega peamiselt ongi seletatav jaapanlaste tung sõjaväeteenistusse ja uute maade asustamisele. Ei ole siis ka midagi imestada, kui jaapani tekstiilvabrikuis, mis moodustavad kogu jaapani tööstusest ühe kolmandiku, töötab 80 % naised ja 20 % mehi! Üldiselt on sellest rahvast, kes töötab tööstusasutuses, naised 60 % ja mehi 40 %. Saksamaal, Euroopa suurimas tööstusriigis, tuleb iga 70 meestöölise kohta vaid 30 naist, ja seegi arv tekitab vaidlusi saksa majandus- ja riigitegelaste keskel, kellest paljud on asunud seisukohale, et tööpuuduse likvideerimiseks tuleks naised vabrikulist hoo pis kõrvaldada.

Jaapani armastatuim filmitäht.

Autobuste konduktoreiks, mõnel pool isegi juhtideks, on jaapanis eranditult naised. Suuris kaubamajades on harva meesteenijaid. Tõsi, teatris, kus mängitakse klassikalisi näidendeid, täidavad kõiki osi (ka naiste) mehed. Kõik muud ametid — riidehoidja, kontrollör, kelner einelauas jne. — on jällegi naiste käes. On olemas ka teatreid, kus kõiki osi mängivad naised.

Teatri, kino ja balleti alal jaapani naine eriti püüab jäljendada Euroopat ja Ameerikat. Reisija, kes astub praegusse jaapani varietee-teatrisse, — võib siin nüüd näha geisade asemel, kes tantivad rahvastantse, ehtsaid girle, kes on välja treenitud ameerika moc viimase sõna järele. Needsamad kostüümid, õigemini samuti ilma kostüümideta, seesama müümika, seesama rütm liikuvaile alasti jalgadele. Suuris linnades on isegi girlide koolid, ja neil on Jaapanis suur edu.

Sedasama võib öelda balleti, kino ja opereti kohta. Püüd kopeerida Euroopa eeskujusid ulatub nii kaugele, et jaapani filmi-režissöörid kannavad tervelt ekraanile niisuguseid Euroopas laineid lõõnud filme nagu „Tütarlaps vormis“, kusjuures jaapani tütarlapsed püüavad viimsete peensusteni sarnaneda oma ookeanitaguseile ametiõdedele. Tokios töötab suur opereti-teater, kus täpselt kantakse ette kõik Viini opereti-teatrite repertuaar, misjuures

meesosi mängivad naised. Jaapani balletmeistrid sammuvad Labani ja Josti kooli jälgedes ja publiku juures on suur edu koreograafilisil lavastustel, kus poolalasti tantsijannad kreena tuunikais võtavad grupp-poosid ning etendavad keerukaid miimilisi stsene.

Kaks rasket spordiharu — vibulaskmine ja odakestaga vehklemine — on Jaapanis alati leidnud harrastamist heast perekonnast noorte tütarlaste poolt. Kuid tänapäeva jaapani kohta on iseloomustav, et ka alamad rahvakihid on huvitatud sportlikest harjutustest. See pärast võib Tõusva Päikese Maa vaeseima rahva keskel, kes on kurnatud alatoitlusest, märgata sedasama noorsoo kasvu suurenemist, millest oli juttu eespool.

Kõneldes jaapani naiste energiast ei tohi unustada neid ajaloolisi eeskujusid, kus keisrinnad-regendid hoidsid riisi saatust endi käes, kui nende mehed või pojad ei seisnud oma ülesannete kõrgusel; ei tohi unustada, et suurim tööstuskontsern Jaapanis, kui mitte kogu maailmas — firma Mitzui on asutatud ja juhitud keskajal naise poolt, ja lõpuks kaks kuulsamat jaapani romaani — „Prints Hendši seiklus“ ja „Raamatuke päetsi jaoks“ — mis on tõlgitud kõigisse euroopa keeltesse, on tuhande aasta eest kirjutanud kaks naist — Murazaki Šikibu ja Sei Šonagon. Käesoleval ajal paljuid tööstus- ja kaubandusettevõtteid Jaapanis juhivad naised. Eriti tuleb märkida naiste osavõttu koos meestega kutselises töölisliikumisest, mille üheks loosungiks on anda naistele valimisõigust.

Väljas ja seltskondlikus elus jaapanitar paistab olevusena, kes on painutatud täielikult mehe meelevalda alla. Selle eest on ta võim

kodus, tänu tema energiile, tõsidusele, visadusele ja eelkõige — intelligentsele — peaaegu piiramatu.

See jaapanitari kohanemine ja töövõime, mis on tänapäeval lähedalt rakendatud Tõusva Päikese Maa suure evolutsiooni teenistusse, ei ole sugugi seletatav tema paendlikkusega. Selle kohanemise- ja töövõime põhjust tuleb otsida pigem aastatuhandete ja sajandite kestel välja töötatud traditsioonilisest jaapani naise vastupidavusest ja visadusest.

Jaapanitar, kes jäänud truuks rahvustraditsioonidele.

PANTELEIMON ROMANOV.

Ühiskondlik jagamine

Mehed seisid salgas talu õuel küüni ees ja juba kaks tundi rääkisid, karjusid ja vaidlesid heinte jagamise puhul...

Alguses leppisid kokku, et kõik jagavad ühetasa. Rukki jagasid ühetasa, tuli hästi välja. Hakkasid jagama vankreid, ka ühetasa, tekkis segadus; kellele sattus ass, kellele ratas. Ja kui oli juba jaotatud, siis selgus, et vankreid kellelgi pole, — sõida kas või künaga. Lehma otsustati sellisel juhul ühetasa mitte jagada, aga anda esialgu neile, kellel üldse ei ole.

Aga kui hakati jagama, muutus meeleolu kurvaks ja korraga selgus, et kellelgi ei ole lehma.

„Las aga tulevad noored frontid!“ karjusid kõige vaesemad, kellelt võeti tagasi lehmad.

Nüüd aga see heina jaotamine: kuidas ka ei tormatud kallale, ikka leidis mõni rahulolematu.

„No-noo, mõtle, mõtle, pinguguta aju,“ ütles kalakaupmees, „tuleb enne ära jaotada kui tulevad noored rindelt, või muidu see neetud jõuk seab siin oma korra sisse.“

„Vot mis!“ hüüdis sepp. „Anna igaihele kaheksa puuda, ja mis üle jääb, anna kõige vaesematele. Ei ole meil kahju, ja ei saa ka nemad üleliia.“

„Õigus!“
„Nüüd võite olla rahul,“ ütles Senjka kõige vaesematele, „lehma ei antud, selle-est heinu saite palju tahtsite, anna ainult regesid äravedamiseks.“

„Noh, läki regede järele.“
Kõik tormasid õuede, jäid kohale vaid kõige vaesemad, kellel ei olnud regesid, neil olid ainult vankrite jagamisel

saadud assid ja teljed, mis nad endi pahameeles juba esimesel päeval olid ära põletanud.

Poole tunni pärast oli õutais regesid. Sepp oli kõige rohkem ärritatud. Ta jooksis ja karjus justkui oleks tulekahjul. Poodnik ja kalakaupmees kihutasid kohale kahe reega. Aednik oli ka ärevuses: ta kord jooksis oma ree juurde, kus seisis ta poiss suurtes saabastes, käes piits, kord jooksis küüni juurde takseerides, kas ikka jatkub heinu.

Esmalt haarasid kõik sületäie, laotasid ree põhja ja andsid hobusele ette, mida ei võetud arvesse.

„Hei, üle kahe sületäie ei tohi võtta!“ karjus esimees, seistes hanguga küüni juures, sest ta pani tähele, et mõned selle asemel, et viia reele, tassisid sületäied kuhugi küüni taha.

„Võtame ka kaks sületäit korraga,“ ütles sepp tõmmates köit hüglahunniku ümber, ise põlvega peale litsudes.

Ja, õigus, niisuguse lasu väänas, et kui läks saani juurde, teda ennast ei olnudki näha, aga liikus vaid mingi saad kahel kepil.

Naised, kes olid tulnud ilma meesteta, rappedid end nahast välja, et aga rohkem ahmida sülle. Tislerieit sidus kaks pauna kokku, haaras neist kinni, ent üles tõsta ei jaksanud. Hakkas nutma meelepahast, ja, silmitsedes küüni poole, kus mehed, heinahunnikud süles, kadusid igasse külge kui sipelgad, pomises:

„Issa-pojuke, jõud on otsas.“

„Vat et rapivad endil soolikad välja,“ rääkisid mehed, vaadates, kuidas vaelevad eided.

„Hei, üle kaheksa puuda ei tohi võtta!“ karjus esimees.

„Mida seisad siin ja haigutad!“ karjus aednik, üleni higinäse jookstes poja juurde, olles juba mitu korda sukeldunud kuhugi aida taha ja üleni täis heinapuru. „Lao peale!“

„Jõuab, jõuab, ega ole kiiret,“ sõnas poiss.

„Ega lollil ole kiiret, aga tark selle aja sees juba viib kaks koormat koju.“ Ja ise, haarates hobuse ohjadest, kihutas selle küüni juurde.

„Tee sõit sisse,“ rääkis ta rutuga pojale, kui see juba ajas koorma väravast välja. „Ise jää koju, ütle, et sinu asemel sõidaks Mitjka, ja et ta sinu mütsi pähe ei paneks, muidu kümne versta taha on näha, et olete ühest talust.“

Küüni ümber kees kibe töö. Küünis endas higistas virna otsas kümme meest, vinnates sealt hanguga mitu kidamust heinu koormaile, nagu päästes seda tulekahju eest. Hein, mis koormailt maha libises, hetkeliselt kadus kuhugi, nagu oleks maa alla vajunud.

„Ja mida sina siin veel rahmeldad!“ käratas esimees sepa peale, kes vinnas koormale nii palju heinu, et regi ägas ja ta ise istus nagu torni otsas.

„Kui palju see sul välja teeb?!“ „Kaheksa puuda...“ kähinal ja ümber vaatamata, üleni higinäse ja heinapebreds, vastas sepp, haarates sületäie ja seda jalgadega kinni tallates.

Ent juba sõitsid tagasi need, kes jõudnud koorma koju viia.

„No vaata, kus jälle neetud tagasi ilmunud!“

Kõiki

käesoleval aastal ilmunud

„Romaani“ numbreid

on veel võimalik saada „Romaani“ talitusest. Seega võib praegu „Romaani“ tellida iga kuu algusest, ka käesoleva aasta 1. jaanuarist. Ilmunud numbrid saadetakse tellijaile järele. Ei ole midagi kaunimat kui terve aastakäik „Romaani“.

„Milleks teie jälle siia tulite?“

„Me niisama... vaatama...“

„Mehed-vennad, püüdke õiglaselt!“ hüüdis oma peene häälega Stepan.

„Ikka õiglaselt!“ vastas sepp, jalga vastu koormat pannes ja köit sikutades.

Koormad peal, kihutati väravast välja.

Küünis vinnati viimased heinad peale. Õuele jooksid kõige vaesemad — Stepaniida, Zahhar Alekseitš, kes jooksid mööda küla ja nurusid rege, sellepärast et samale Stepaniidale inventari jagamisel langes vankri esimene ass kahe vana rattaga.

Zahhar Alekseitš, kes vist küll esimest korda elus ruttas, jooksis oma suures lambanahast mütsis õuele niisuguse näoga, nagu peremees, kes jookseb tulekahjule, kui kõik on juba ära põlenud; ta küll ohkas, küll tagus kätega vastu kasukahõlmu, küll vahtis ringi — kord küünile, kord õuest välja sõitvaile koormaile.

„Ivan Nikititš, halasta, anna regi...“

„Ei ole mul rege...“ kärkesti ütles Ivan Nikititš ja kohe kadus kiiresti kuhugi.

Missuguse salga juurde kõige vaesemad ka ei läinud, kohe läksid need laiali, ja vihaste nägudega jäid kõige vaesemad üksteise otsa vaatama.

„Kas on lõpetatud?“ hõikas esimees.

„Lõpetatud.“

„Kõige kibedamal tööajal pole nii töötanud,“ ütles sepp, lükates mütsi otsaesiselt kuklasse ja pühkides varukaga tolmu ja higi näolt. „Kaheksa puuda, aga võttis nii leemendama, et kasukaski seljas märg.“

„Ja mida's meie saame?!“ küsisid kõige vaesemad.

„Kõik, mis üle jäänud — on teie,“ vastas Senjka. „Aga jagage õiglaselt.“

Väljaandja Jakob Loosalu.

„Romaan“ ilmub 2 korda kuus. Toimetus ja talitus Tallinnas, Rataskaevu 9. Postkast 193. Kõnetr. 460-48. „Romaan“ maksab tellides: 3 kuu peale kr. 1.50, 1/2 aastas 3 kr., aastas 6 kr. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasut. J. & A. Paalmann'i trükk, Tallinnas, V. Karja 12. 1934. a.

Pluus asendab kleiti

Iga tark naine, kes ei ole miljonär või kergemeelne, loobub varustamast end kulukate kleitidega, milliste arv peab vahelduse saamiseks küünima ehmata suureni. Et säilitada mitmekesisust ja siiski anda vaid võrdlemisi vähe raha välja, selleks on leiutatud jumalik kombinatsioon: pluus. Pariisi moereportrid kirjutavad pluusi ülistamiseks otse poeeme. Pluus on sobiv lihtsa ennelõunase ja elegantse pealelõunase komplekti juurde, omades selleks küllalt variatsioonide. Milline rõõm omada pluusi näol alati midagi uut, selle asemel, et väsida ja tüdineda paarist suvekleidist, milliseid ollakse sunnitud alata kandama. Kui palju kergem on reisidel hoida korras kolme, nelja pluusi, kui kergesti kortsuvaid ja alalistes kandmisest pesemist vajavaid kleite.

Pariisi moemajad serveerivad pluuside rikkalikke tagavarasid. Enamasti on need värvilt suviselt heledad ja materjalilt suhteliselt odavad: pluusi iga on niivõrd lühikene, et ei tasu vaeva selleks raisata suuremaid summasid. Pariisi suured moesalongid on asetanud nähtavale pluusi batistist, linasest riidest, organdist, puuvillasest riidest ja mitmesugustest siididest. Kantakse ka tafti ja puuvillast ning siidpikede. Pluusitaft on tavaliselt koelt uudne, pehme ja painduv.

Leidub ka kuubi ja pluusid ühest samast materjalist, kuigi eelistatud on värvilt erinev kuub õhulise ja — võib olla — pisut kirju pluusi juurde. Chanel, Pariisi märgatavamaid salonge, demonstreerib pluusi, kübarat ja kindaid ühest-samast materjalist, mis sellistel juhtudel on enamasti taft. Huvitava uudsusena võib märkida tumedate pluuside kandmist heledate kuubede juurde, millised mõjuvad mitte üksi ebatraditsioonilise kütkestavusega, vaid ka tõepoolest oma stiilsusega. Tume pluus on väga efektne näiteks taevassinise või lavendroheline — mis mõlemad on moevärvid — kuue juures. Creed'i tuntud moesalong demonstreerib sootu julget värvide kombinatsiooni: jäägriroheline jakk, tulipunane pluus ja pruun kuub. See tundub ehmatavana, kuid värvide var-

jundid on niivõrd hästi valitud, et nad ei mõju karjuvatena.

Pluusid on pikki ja lühikesi, ilma et kumbki kuju mõjaks domineerivana. Lühikesi pluusid kantakse nii kuue sees kui ka kuue peal. Poolpikad on varustatud enamasti vööga, kuid neid kantakse ka ilma. Tuunikad, peaaegu põlvedeni ulatavad pluusid, on säilitanud samuti oma koha. Käised on samuti vahelduva pikkusega: leidub üpris lühikesi, kuid kantakse ka pikki käiseid. Puuduvad vaid puhvkäised, mis suvel on surmale mõistetud. Tavaliselt on suvipluusid avarad ja laiad, jättes liikumisvabaduse ja õhuküllasuse mulje. Erilist mainimist vääriavad pikad pealelõunased pitspluusid, mis asendavad pealelõunakleiti. Õhtukleidi ähvardab pluus samuti troonilt tõrjuda. Lanvin näitab taftlance- ja satiinpluusid õhtuualetiks. Näib, et pluus vallutab endale jäädava koha, alates spordiplatsidelt ja lõpetades suviste ballidega.

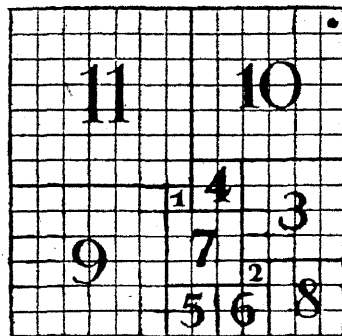

Creedi modell: pikepluus valge põhjaga ja siniste joontega

See tähendab tunduvalt kergendust rahakotile ja mitmekesisust vähestes kuludega.

„Romaanis“ nr. 11 ilmunud mõistatuste lahendused.

Ruut ruutudeks.

Mis on neis kastides?

- I kast — 1. Hermann. 2. Mangu-me. 3. Nimekaim.
 II kast — 1. Natuke. 2. Tugeva
 3. Kevade.
 III kast — 1. Nikolai. 2. Kohane.
 3. Lainetus.
 Victor Hugo draama „Hernani“.

Kamm-mõistatus.

1. Muuga. 2. Ravik. 3. Rikas.
 4. Aaria. 5. Tõlge. 6. Toots. 7. Ugala.
 8. Evald. 9. Seeba. 10. Gramm.

Harude esim. tähed: Marat Sadam. Keskjoone peal ja all: Las kasvame, me, tõusev sugu.

Kes on mõrvar?

Kui Rogersil poleks olnud aimugi kursitõöst (nagu ta ise väitis), ta poleks teadnud, et naine sai surma just kuuli läbi. Kust ta teadis seda? Teenija ütles vaid, et naine oli viidud haiglasse. Rogersi esimene küsimus haiglasse astudes aga oli: „Kes laskis?“

Salakaubavedajate kihivedu.

Starrit sosistas mehele, et igaüks juhtigu mitte oma, vaid võorast paati. Kuna viimasena jõudva paadi omanik pidi saama auhinna, siis iga mees püüdis oma juhtida oleva võõra paadiga võimalikult kiirelt Miamisse jõuda, et seega oma paati kõige viimaseks jätta ja auhinna võita.

Autasusid said:

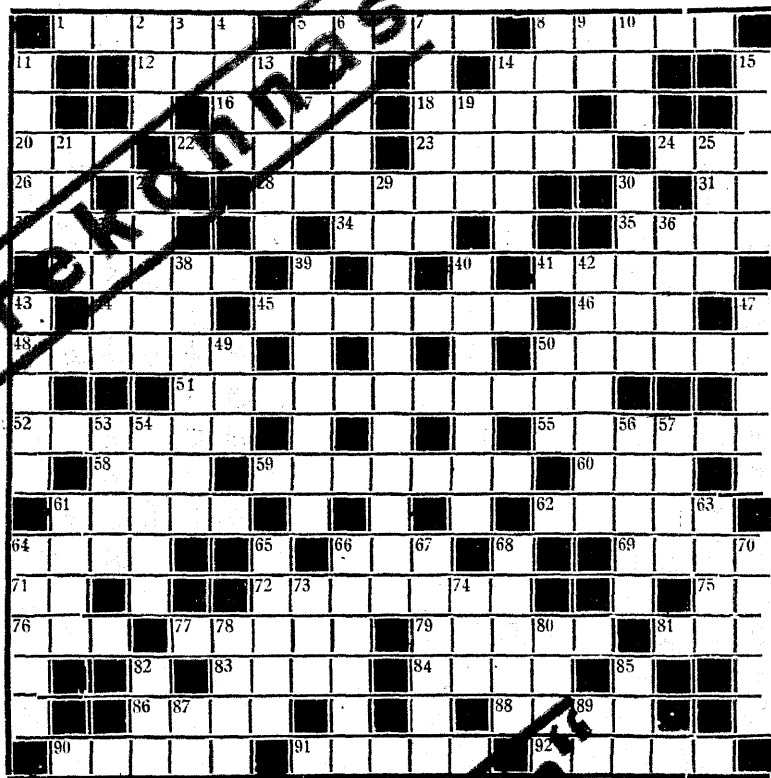
V. Simson, Laitse; A. Palm, Vahastu; L. Tenepson, Võru; Ed. Sõrru, Kaiu; J. Pulst, Sindi; F. Krüger, Haapsalu; G. Ehin, Pärnu; R. Vosmi, Mägistu; P. Tamm, Laeva; A. Rebane, Peravalla; E. Pukk, Kuressaare; R. Kotli, Petseri.

AUHINNALISED RISTSÕNAD

Auhinnaks 5 huvitavat romaani

Paremale: 1. Nõu. 5. Kinga osa. 8. Peakate 12. Loom. 14. Mööbel. 16. Kala. 18. Agu. 20. Hääle laad. 22. Katsumine. 23. Hommikumaa. 24. Vanade eestlaste jumal. 26. Jõgi Lätis. 28. Puud, mis ei kasva meie maal. 31. Jõgi Nõukogude Liidus. 32. Tööriist. 34. „Looduse“ romaani võistlusel auhinnatud teose autori eesnimi. 35. Omaaegne Peruu elanik. 37. Vormel. 41. Ahnus. 44. Esavi ai. 45. Linn Nõukogude Liidus. 46. Kaunis omadus. 48. Ado Grenzsteini aia-leht. 50. Kosk. 51. Läbimine kahe vahelt. 52. Sõjalaevastik. 55. Prantsuse revolutsiooni tegelane. 58. Vilja hunnik. 59. Puu. 60. Julgõngavaasuu. Ka lõngakudu, marjakus. 61. Hümärk. 62. Mehe nimi. 64. „Estonia“ näitleja. 66. Naise nimi. 69. Kännas. 71. Seesama, mis 26. 72. Mõistatuslik ennustus. 73. Täht. 76. Suurriik. 77. Käsitöeline. 78. Hele. 81. Moot. 83. Kutsa. 84. Naise nimi. 86. Raamat piiblis. 87. Erand. 90. Naise nimi. 91. Ettejuhtimine. 92. Vald Järvamaal.

Alla: 2. Teekspidamine. 3. Võrgupunumise nõel. 4. Kala. 6. Mõõduriist. 7. Häälte kooskõla. 8. Linik. 9. Öilis omadus. 10. Mehe nimi. 11. Omaaegne valitseja. 13. Püüde abinõu. 14. Naise nimi. 15. Riik. 17. Silma viga. 19. Sunnitööline. 21. Veesõiduk. 25. Kütteaine. 27. Eesti muinaskangelane. 29. Vabakodanlus. 30. Värv. 33. Kemikaal. 36. Peksuriist. 38. Nõelaja. 39. Kaljurahn Reinil. 40. Briti riigi toed. 42. Jalutuskoht Narvas. 43. Red-

vili. 47. „Estonia“ näitlejanna pr. Parikase neipõlve nimi. 49. Jakobi poeg. 50. Tahtjõud. 53. Logdusnähe. 54. Vald Pärnumaal. 56. Vilets. 57. Määr sõna. 61. Rohumaa kõrvet. 63. Tõ. 64. Vald Põlva maak. 65. Asusead. 66. Mehe nimi. 67. Ettevõtte pelik varandus. 68. Naise nimi. 70. Toit. 73. Vald Harjumaal. 74. Õine steeminister. 78. Kallivara. 80. Subjekt. 82. Sõuderiiet. 85. Inglise aadlik. 87. Täishääl. 89. Täishäälik.

Kõikide lehes olevas numbris ilmunud mõistatuslehtedest saata aadressil: „Estonia“ kirjandus- ja meelelahutusosakond, aadress: Tallinn, Põhja tänav 15, juuliks s. a.

„Romaanis nr. 8 ilmunud jutu „Hulkurid“ lõpp:

Konsul Dinklage vastas hulkureile: „Hea küll! Tegite mulle heateo sellega, et lõite mind rusikaga näkku ja jätsite mu maha surema; ühes teiega poleks ma kunagi jõudnud kaugele, kui teie olete alles praegu. Tänu teile selle rikkalikult.“ Võttis siis taskust 50 dollarit ja ulates need hulkureile. „Aga nüüd kaduge!“

Autasusid said: F. Koppel, Lohusuu; A. Saharov, Triigis;

Proovige oma teadmisi!

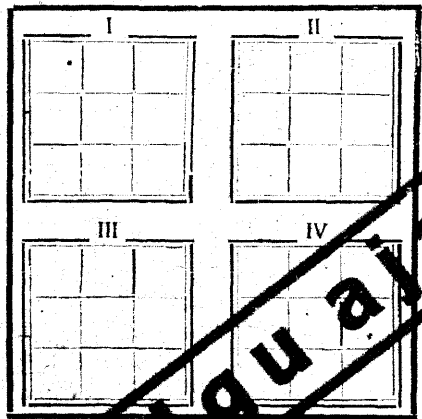
20 küsimust

aukusu neile, kes kõige rohkem annavad õigeid vastuseid.

1. Millised on hindu usu kolmainu jumalad?
2. Mis on Louisiana pelinna nimi?
3. Kes ütles „Tulin, nägin, võitsin“?
4. Mitu osariiki on Austraalias?
5. Kes oli esimene Israeli kuningas?
6. Milline on suurim järv maailmas?
7. Heledaim täht taevaotuses?
8. Kes komponeeris „Lõpetamata sümfoonia“?
9. Mis on credo?
10. Kes oli „raudne kantsler“?
11. Millist kardetavat lõhkeainet tarvatakse arstirohuna südame-tegevuse elustamiseks?
12. Mis tähendab „hallieluaja“?
13. Mis on atoll?
14. Mis on Kansasi pealinn?
15. Kas heli liigub vees või õhus?
16. Kes maalib Sixtini Madonna?
17. Mis on diagnoos?
18. Kes oli püssirohu leiutaja?
19. Kus asub Addis Abeba linn?
20. Milline on Portugali rahaüksus?

Soovitage ajakirja ROMANIN kõiige tuttavaile!

Maagiline silbikast.

- I. Nimi piiblist. Soovite kirjanik. Jõgi Nõukogude Liidus.
- II. Omaaegne nõukogude majanduskorralduse asutaja. Agentuur. Meelitus.
- III. Reiv. Vald Järvamaal. Daami moeese.
- IV. Oskar Lutsu teos. „Estonia“ lavastõud. Onn.